

CENTRALA TIVEDEN

GENERALPLAN TIVEDENGRUPPEN MARS 1980

CENTRALA TIVEDEN

GENERALPLAN TIVEDENGRUPPEN MARS 1980

ANTAGEN AV KOMMUNFULLMÄKTIGE I ASKERSUNDS KOMMUN 1980—05—27,
I KARLSBORG KOMMUN 1980—06—23 OCH I LAXÅ KOMMUN 1980—06—25.

Färgbilden på omslaget är från Lomsjön vid Dammtorps hembygdsgård.
Fotograf: Per-Göran Ylander, layout: Sven Gustafsson.

I publikationen ingående kartor är godkända ur sekretessynpunkt av
Statens lantmäteriverk. Flygfotografierna är godkända för
publicering av Försvarsstaben.

Texten i inlagan är satt med Times New Roman 9/11.
Tryck och inbindning: Allfoto i Göteborg AB, 1981

Eftertryck får ej ske utan angivande av källan.

FÖRORD

Centrala Tiveden uppvisar en natur som har få motsvarigheter i södra Sverige. Området är mycket attraktivt för turism och rekreation. Tivedengruppens uppgift har varit att utarbeta en plan som kan utgöra en grund för samordnade insatser för turism och rekreation. Den generalplan Tivedengruppen utarbetat syftar till att för framtiden rädda den unika naturmiljö som finns i Tiveden, samtidigt som allt fler människor ges tillfälle att uppleva det fantasieggande landskapet.

Uppbyggnaden av centrala Tiveden till ett attraktivt rekreationsområde är ett komplicerat lagarbete. Det krävs kraftfulla insatser från många håll. Enskilda, myndigheter, organisationer m fl måste i samverkan delta i uppbyggnadsarbetet. Det är Tivedengruppens förhoppning att generalplanen kommer att utgöra basen för en fortsatt positiv utveckling av centrala Tiveden.

Askersund, Karlsborg och Laxå i mars 1980

Christer Fritzell

Max Granström

Curt Jansson

Ivan R Karlsson
Ordförande

Stig Perryd

Karl Yngve Sjökvist

Herman Svanberg

Carl O Svensson

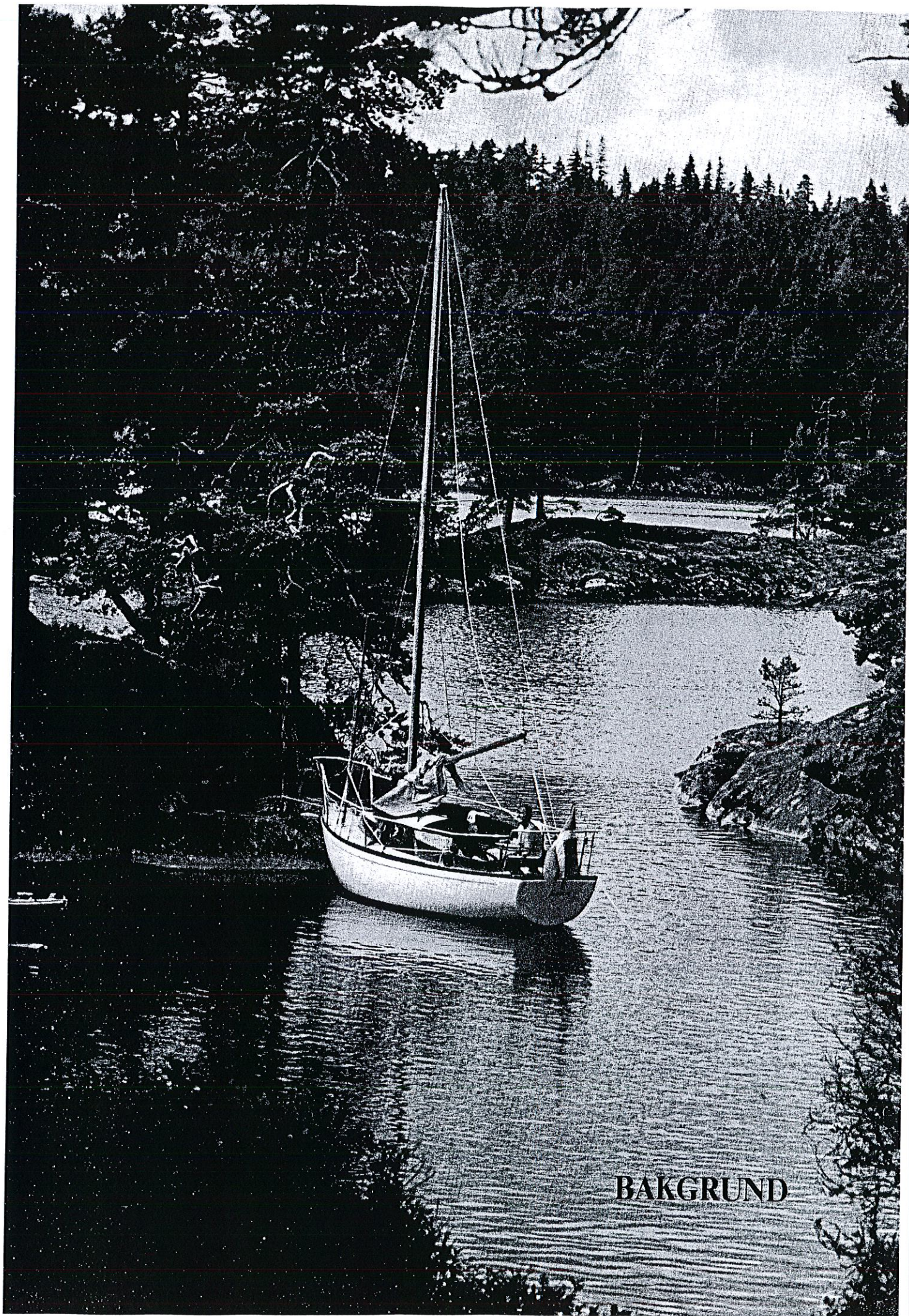
Per-Göran Ylander
Sekreterare

INNEHÅLL

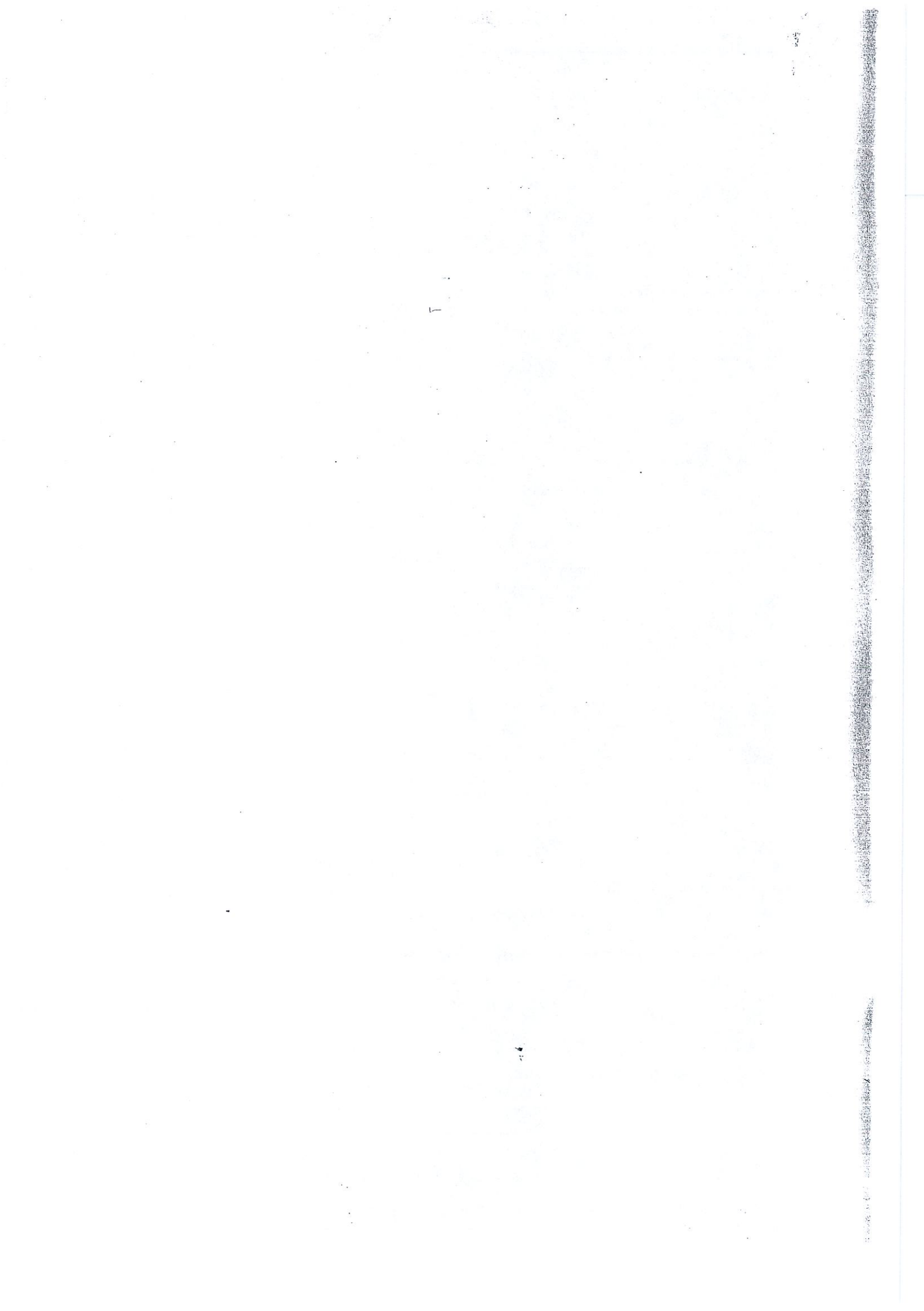
FÖRORD	3
INNEHÅLL	4
BAKGRUND	7
FÖRSLAG TILL GENERALPLAN	11
Inledning	13
Rekreation och turism	13
Basorter	13
Aktivitetspunkter	14
Utflyktsområden	15
Utflyktspunkter	19
Leder och spår	20
Turistvägnät	21
Övernattning	23
Aktiviteter	25
Information	26
Bebyggelse	27
Allmänt	27
Permanentbebyggelse	27
Fritidsbebyggelse	27
Bebyggelse i landskapet	28
Näringsliv	29
Allmänt	29
Jordbruk	29
Skogsbruk	29
Fiske	30
Turism	30
Service	31
Glesbygdsstöd	31
Naturvård	31
Allmänt	31
Kulturlandskapet	31
Kulturminnesvård	32
Försvarsverksamheten i norra Vättern	32
Kommunikationer till Tiveden	33

GENOMFÖRANDE	35
Regleringar och riktlinjer	37
Allmänt	37
Gällande regleringar	37
Förslag till regleringar och riktlinjer	38
Översiktlig skogsbruksplan	40
Avloppsutredning	40
Plan för åtgärder mot försurning av fiskesjöar	40
Organisation	41
Samarbetskommitté	41
Huvudmannaskap	41
Prioriteringar	43
Utvecklingsprogram	43
PLANARBETET	45
Uppläggnig	47
Medverkande	47

Bild på motstående sida:
Naturhamn vid
Ombo öar
Foto:
Sture Karlsson

BAKGRUND

BAKGRUND

Under de senaste decennierna har Tiveden blivit allt mer uppmärksammat som ett attraktivt rekreationsområde. Antalet besökare har ökat kraftigt. Vid slutet av 60-talet framstod det som nödvändigt att samordna den fortsatta utbyggnaden av Tiveden. 1969 bildades den s k Tivedskommittén. Kommittén presenterade 1974 de avvägningar man gjort beträffande Tivedens framtida utveckling. Ungefär samtidigt som Tivedskommittén presenterade sin slutrapport lade den s k turistkommittén fram sitt betänkande "Turism och rekreation i Sverige". Där föreslogs bl a Tiveden som ett primärt rekreationsområde. Urvalet av de primära rekreationsområdena bekräftades sedermera av regering och riksdag.

Askersunds, Karlsborgs och Laxå kommuner bildade 1975 en samrådsgrupp för planering i Tiveden. Samrådsgruppen antog namnet Tivedengruppen. I maj 1978 presenterade gruppen sitt förslag till generalplan för centrala Tiveden. Förslaget remissbehandlades under slutet av 1978 och början av 1979. Föreliggande förslag utgör en revidering och förkortning av förslaget från maj 1978.

Regeringen fattade 1978-12-21 och 1979-03-15 beslut för Skaraborgs respektive Örebro län angående fullföljande av riktlinjer för hushållning med mark och vatten. Tiveden behandlades särskilt i beslutet, varvid regeringen framhöll att följande bör gälla som utgångspunkter för det fortsatta planeringsarbetet.

"Förordnanden enligt naturvårdslagen bör övervägas för de för naturvården och friluftslivet mest värdefulla delarna av området.

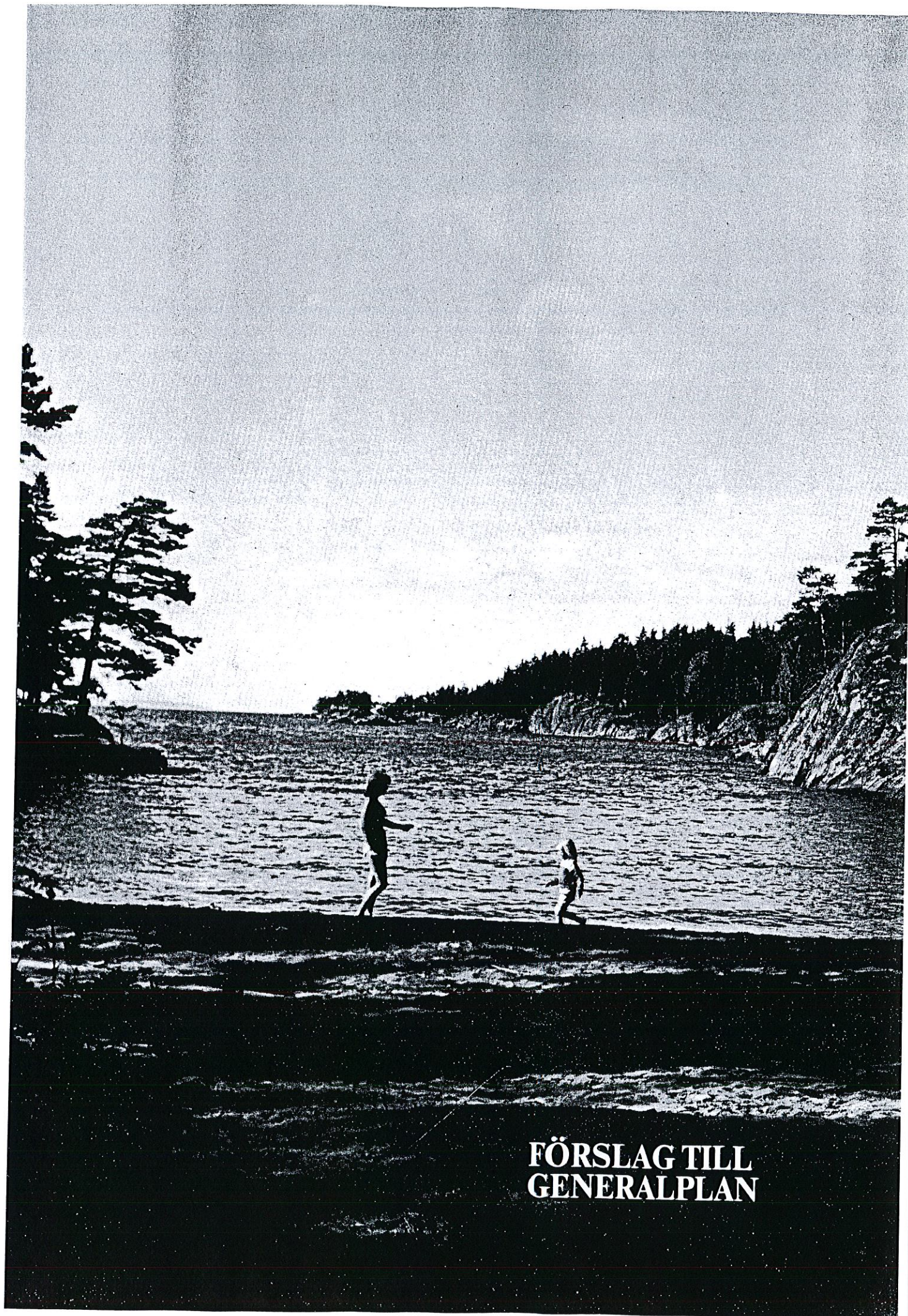
Utvecklingen av fritidsbebyggelse samt anläggningar och andra anordningar för turism och friluftsliv bör övervägas noga i syfte att bevara så stora delar som möjligt av Tiveden orörda. Ytterligare enskild fritidsbebyggelse bör komma till stånd endast då det kan ske i form av mindre kompletteringar av befintlig sådan bebyggelse. Den totala omfattningen av den föreslagna utbyggnaden av stugbyar och anläggningar för turism och friluftsliv bör fortlöpande prövas mot bakgrund av de erfarenheter som görs. Sjön Undens stränder bör helt undantas från fritidsbebyggelse.

Skogsbruket bör anpassas till friluftslivets och naturvårdens intressen i hela centrala Tiveden. För de delar av området som inte kommer att omfattas av förordnanden enligt naturvårdslagen bör naturvårdsinriktade skogsbruksplaner upprättas."

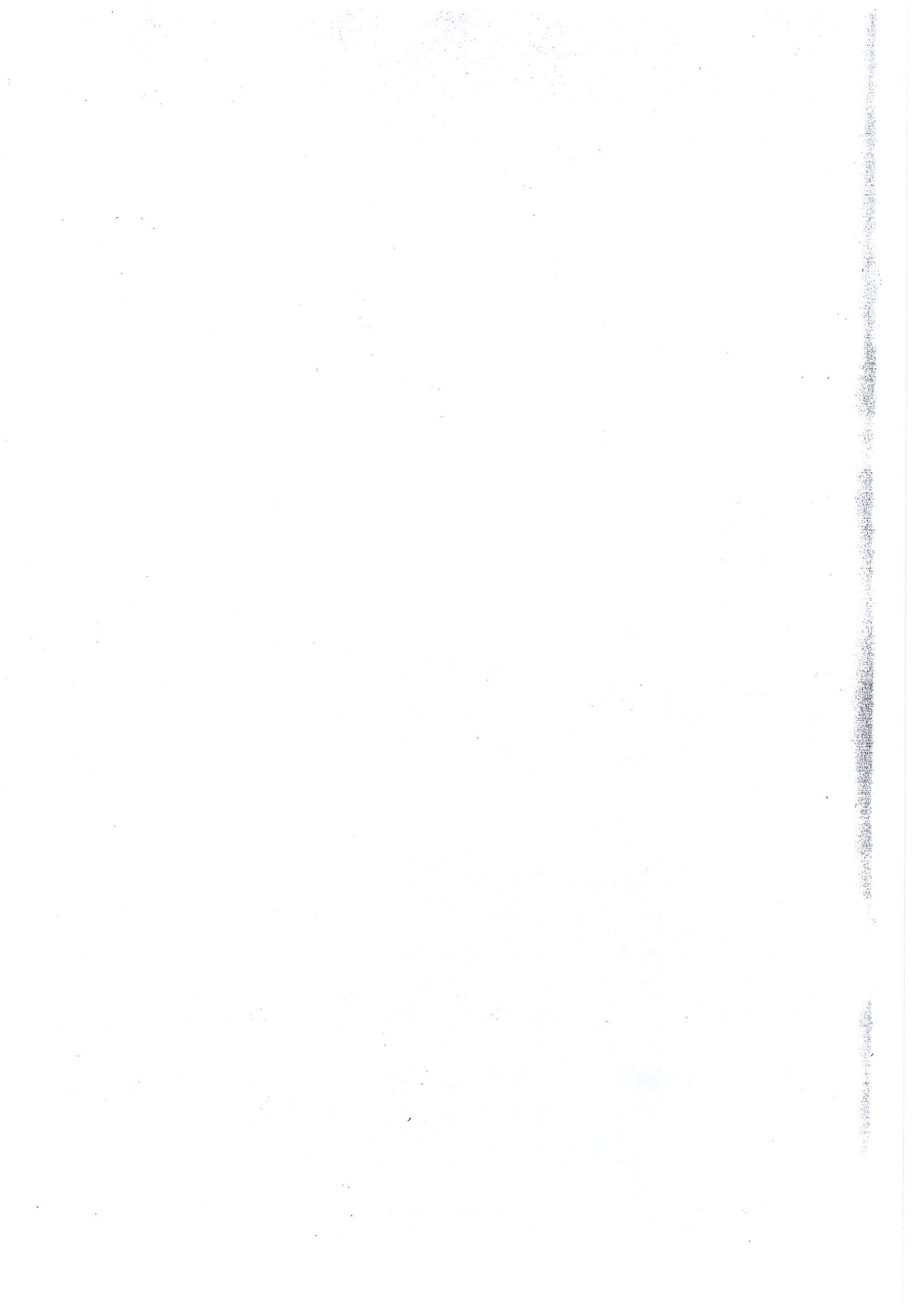
Regeringens beslut har utgjort riktlinje för Tivedengruppens bearbetning av förslaget. Följande förslag är en sammanvägning mellan kommunernas ambitioner att bibehålla en levande bygd i Tiveden och statsmakternas intentioner beträffande de primära rekreationsområdena.

Riksdagen fattade i december 1979 principbeslut om att det centrala område som kallas Görtiven skall avsättas som nationalpark. Intresset för att besöka Tiveden kommer sannolikt ytterligare att öka i och med tillkomsten av nationalparken. Föreliggande förslag till generalplan torde utgöra ett viktigt instrument för kommunerna i deras strävan att möta ett ökat intresse för Tiveden.

Bild på motstående sida:
Från Vätternstranden
Foto:
Sture Karlsson

**FÖRSLAG TILL
GENERALPLAN**

INLEDNING

Föreliggande förslag till generalplan (gpl 80) är en reviderad och förkortad version av Tivedengruppens förslag från maj 1978 (gpl 78). Gpl 78 ger en fyllig presentation av området i form av text, kartor och fotografier. Gpl 80 här koncentrerats så att i huvudsak endast förslag av övergripande karaktär rörande uppbyggnad och markanvändning finns med. Två kartor ingår i gpl 80. Det är dels förslag till generalplan, dels förslag till regleringar och riktlinjer.

För den som önskar ta del av det mer detaljerade materialet i gpl 78 finns i gpl 80 sidhänvisningar. Dessa hänvisningar anger den sida i gpl 78 där motsvarande avsnitt behandlas.

REKREATION OCH TURISM

Basorter

Definition (sid 117)

Basorten är en service- och stödpoint för turism och rörligt friluftsliv. Där skall finnas ett brett utbud av övernattningsmöjligheter, service och fritidsaktiviteter. Basortens kärna benämns intensivzon. Omgivningarna närmast intensivzonen benämns närzon. Framför allt närzonen skall ha en naturmiljö med sådana kvaliteter att den inbjuder till ett aktivt friluftsliv.

Granvik (sid 29)

Nuläge

Granvik var under 1700- och 1800-talen en industriort. Ända fram till 1940-talet fanns i Granvik ett sågverk. Från Granviks industriella blomstringstid finns idag endast ett fåtal byggnader bevarade. Patronstället eller Jägmästarbostaden är en av byggnaderna från denna tid, som nu getts nytt innehåll. Fyra mindre byggnader har byggts om till uthyrningsstugor med sammanlagt 12 bäddplatser. I en gemensam byggnad finns toaletter och duschar. En f d skola utnyttjas som vandrarhem med ca 35 bäddplatser.

Förslag

Vandrarhemmet föreslås få fördubblat antal platser – 70 bäddar mot nuvarande 35. Detta kan ske genom tillbyggnad av vandrarhemmet eller genom att utnyttja någon äldre byggnad i samhället.

I centrala Granvik föreslås maximalt ett 50-tal stugor för uthyrning. Fyra grupper om sammanlagt högst 80 uthyrningsstugor föreslås vid Mon som är beläget nordost om Granvik. Där finns idag en enkel campingplats som föreslås bli utökad till maximalt 100 platser.

Olshammar (sid 32)

Nuläge

Olshammar har en gammal tradition som industriort. Redan på 1300-talet anlades här ett tegelbruk. 1928 byggdes sulfatmassafabriken som idag ur flera synpunkter är ett dominerande inslag i Olshammar. Antalet boende inom tätorten är ca 560. Olshammar är därmed det största samhället inom generalplaneområdet. I Olshammar finns en god allmän och kommersiell service.

Här finns även flera turistmål av stort intresse – Olshammars herrgård, Birgit-takyrkan m fl.

Förslag

Olshammar bedöms få störst betydelse som serviceort och baspunkt för vidare färder in i Tiveden. Genom bättre information om sevärdheterna i samhället kan även intresset för Olshammar som turistort öka.

Cirka 1 km norr om Olshammar finns en badplats anordnad vid Norrviken. Inom det område som ligger mellan badplatsen och Aspa bruk kan en campingplats med maximalt 100 platser för tält och husvagnar förläggas. Kommunen har flera ej helt utbyggda campingplatser i relativ närhet till Olshammar, t ex Husabergs udde. Den föreslagna campingen bör därför få låg prioritet. Utsläppen i luft och vatten från Munksjö bruk skall tas i beaktande i vilken mån de kan påverka en satsning av detta slag.

Tived (sid 33)

Tived är en kyrkby invid vägen mellan Udenäs och Finnerödja. Byn har ett naturskönt läge på sluttningarna ned mot Uden. Den gamla bykarakären är till stora delar bevarad. En mindre stugby med 12 stugor är uppförd i norra delen av Tived.

Nuläge

En ökad satsning på turismen kan bidra till att bibehålla servicen för de fast boende. Stugbyn föreslås bli utbyggd till sammanlagt ca 40 stugor. Efter noggranna studier av terräng och vegetation bör stugorna förläggas så att de anpassas till kulturlandskapet och kulturmiljön.

Förslag

I anslutning till stugbyn föreslås en campingplats med maximalt 100 platser. Skolan föreslås sommartid fungera som vandrarhem med ett trettiotal bäddar.

Aktivitetspunkter

Definition (sid 118)

Aktivitetspunkten är en stödpunkt för turism och rörligt friluftsliv. Där skall finnas ett brett utbud av fritidsaktiviteter och ett visst utbud av service och övernattningsmöjligheter. Aktivitetspunktens kärna benämns intensivzon. Omgivningarna närmast intensivzonen benämns närzon. Såväl intensivzon som närzon skall ha en naturmiljö med mycket goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv.

Stenkällegården (sid 35)

Stenkällegården kan erbjuda aktiviteter såväl sommar som vinter. Här finns 10 uthyrningslägenheter, 50 fasta platser för husvagnar och ett 10-tal platser för kortare vistelse i tält eller husvagn. Vid Bocksjön finns en badplats.

Nuläge

För vinteraktiviteter finns tre skidbackar och två släpliftar. Högsta nivåskillnad är 76 meter. I terrängen runt Stenkällegården finns spår av varierande längd.

Insatserna för ett brett utbud av vinteraktiviteter bör koncentreras till Stenkällegården. Då Stenkällegården är attraktiv även sommartid bör en breddning av aktivitetsutbudet vara motiverad. En viss komplettering av antalet bäddplatser bör kunna ske i form av uthyrningsstugor för självhushåll. En fördubbling av antalet bäddplatser från 50 till ca 100 bedöms som lämplig. Även campingmöjligheterna vid Stenkällegården föreslås bli utbyggda. Antalet platser för korttidsboende föreslås till maximalt 100. Antalet platser för långtidsuthyrning bör reduceras. De fasta platserna sluttningen ner mot Bocksjön bör efterhand avvecklas.

Förslag

Tivedstorp (sid 37)

Anläggningen vid Tivedstorp har byggts upp kring några gamla gårdar från 1700-talet. Tivedstorp är idag den mest besökta platsen i Tiveden. Här finns en kaffe-stuga som är öppen året om. Man säljer hemslöjd och konsthantverk från Sverige

Nuläge

och andra länder. I stugor och lägenheter spridda över området finns 32 bäddar. Spår finns anlagda i Tivedstorp omgivning. En del av dessa används även under vintern för skidturer. Från Tivedstorp har man nära till ett flertal fiskesjöar.

Förslag Den kulturmiljö som präglar Tivedstorp bör bibehållas. En eventuell utbyggnad måste ske med största försiktighet. Antalet bäddplatser bör i första hand kunna ordnas genom att befintliga uthus m m byggs om. På detta sätt bedöms antalet bäddplatser maximalt bli fördubblat till ca 60.

Ullsandsmo (sid 39)

Nuläge Ullsandsmo är en välbesökt bad- och campingplats vid Undens norra strand. Antalet campingplatser är ca 200. Badplatsen utgörs av en ca 900 meter lång sandstrand. Stranden är långgrund och mycket lämplig för barnfamiljer.

Förslag Förutsättningarna för ett åretruntutnyttjande är mindre goda, varför förslagen utgår från att förstärka Ullsandsmos nuvarande inriktning. Det bedöms lämpligt att Ullsandsmo kompletteras med ett trettio-tal stugor för uthyrning. Samtidigt föreslås att antalet tält- och husvagnsplatser ökas till ca 300. Vissa kompletterande aktiviteter inom området bör tillkomma. Från Ullsandsmo anordnas promenad- och motionslingor till omgivningarna.

För att knyta Ullsandsmo bättre till centrala Tiveden och övriga basorter/aktivitetspunkter föreslås en kompletterande vägdragnig mellan länsväg 575 och Ullsandsmo över Västansjö.

Ösjönäs (sid 40)

Nuläge Ösjönäs ligger på näset mellan sjöarna Stora och Lilla Trehörningen. Ösjönäs är med sina 20 hektar ett av Europas största permanenta lägerområden. Under ett normalår kan beläggningen uppgå till 35.000 lägerdagar. Lägerområdet är öppet för olika former av ungdomsorganisationer. Området är inte tillgängligt för enskild camping.

Förslag Den nuvarande verksamheten vid Ösjönäs bör fortsätta och utvecklas vidare. Inriktningen på självhushållning är riktig i sammanhanget. Platsen är lämplig som informationscentrum i Görtiven.

Utflyktsområden

Definition (sid 118)

Utflyktsområdet är ett naturområde med mycket goda förutsättningar för rekreation. Inom utflyktsområdet skall anläggningar i större omfattning ej förekomma. Landskap med särpräglad natur, med många sjöar, med många utflyktsmål osv är exempel på lämpliga utflyktsområden. Tillgängligheten underlättas genom att varje område förses med en eller flera anlösningspunkter. Anlösningspunkten bör bestå av parkeringsplats med information. Söpkärl och toaletter skall finnas vid vissa anlösningspunkter.

Bosjöområdet (sid 42)

Förutom Bosjön ingår i området även Kvarnsjön, Höljesvattnet och en del av Bergvattnet. Norr om sjösystemet passerar länsvägen mellan Tived och Askersund, vilket gör området lättillgängligt. Vandringslederna Munkastigen och Bergslagsleden passerar öster om Bosjön.

Nuläge

Det vackra sjösystemet med omgivningar bör kunna utvecklas till ett attraktivt utflyktsområde, med tonvikten lagd på kanoting, fiske och kulturhistoria.

Förslag

Boviken – Kyrkogårdsön (sid 43)

Boviken är en smal vik, som med sina branta stränder skär djupt in i fastlandet. I öppningen mot Vättern ligger Kyrkogårdsön. Ön och fastlandet bildar här två sund – Dödssundet och Svartsundet. Dessa dystra namn minner om den tid då ön användes som begravningsplats under digerdödens härjningar på 1300-talet. I utflyktsområdet ingår även en del av fastlandet – Klintanäset.

Nuläge

Området föreslås som ett utflyktsområde för båtturen. Angöringsmöjligheterna till ön och Klintanäset bör förbättras.

Förslag

Bölet (sid 43)

I utflyktsområdet Bölet ryms flera intressanta delområden. Kulturlandskapet vid Bölets ängar är det mest kända. Väster om Bölets ängar finns Bölskullen, en markant platå som höjer sig över den omgivande terrängen. Längst i öster ligger Pukerud, en långsträckt höjdrygg med vacker utsikt över Granvik, Ombo öar och Vättern. I utflyktsområdet ingår även Vätterstranden söder om Granvik med Klangahamns fiskehamn och den branta höjden Valeleven.

Nuläge

Genom ett system av spår kan de olika delområdena kopplas samman så ett attraktivt och omväxlande utflyktsområde erhålls. De gruvhål som finns i området bör kunna utnyttjas för att skapa intressanta utflyktsmål.

Förslag

Djäknasundet – Ombo öar (sid 44)

Djäknasundet – Ombo öar är ett etablerat utflyktsområde. Vid Djäknasundet finns en badplats med en mindre sandstrand. Intill badplatsen finns en spontant uppkommen småbåtshamn med en enkel gästbrygga.

Nuläge

Ombo öar utanför Djäknasundet är ett stycke skärgård i en för övrigt öfattig del av Vättern. Ögruppen erbjuder många naturhamnar och är ett populärt utflyktsmål för fritidsbåtar. Ur natursynpunkt är ögruppen intressant p g a den för Vätternkusten typiska hållmarkstallskogen.

Utflyktsområdet är avsett att fungera för såväl bilturister som båturer. Närheten till Granvik medför att Djäknasundet även kommer att fungera som närströvsområde. För att öka badplatsens kapacitet föreslås en bryggplage utmed klipporna. Hamnen bör maximalt byggas ut till 50-70 båtplatser. Dessa skall i första hand reserveras för en gästhamn och de fast boende i Granviksområdet.

Förslag

Ombo öar lämpar sig bäst för upptäcktsfärder på egen hand. Några särskilda anordningar behöver därför inte göras. Möjligheter att övernatta i naturhamnarna bör finnas.

Fagertärn (sid 46)

Nuläge Vid mitten av 1800-talet upptäcktes de röda näckrosorna i Fagertärn. Näckrosorna anses här ha en av sina fåtaliga ursprungliga växtlokaler. Fagertärn och de röda näckrosorna har kommit att framstå som symbolen för Tiveden. Fagertärn besöks årligen av ett stort antal människor. Runt sjön leder ett spår med en längd av ca 2,5 km.

Förslag Som utflyktsområde föreslås Fagertärn med närmaste omgivning. Områdets begränsade storlek och det intensiva utnyttjandet medför att aktiva åtgärder som motverkar slitage bör vidtas.

Igelbäcken (sid 46)

Nuläge Igelbäcken är en mindre by på gränsen mellan Skaraborgs och Örebro län. Igelbäckens masugn tillsammans med kvarvarande hyttlämningar utgör ett historiskt dokument från äldre tiders järnhantering.

På den östra sidan av riksväg 49 – som här passerar nära Vättern – är landskapet öppet och inbjudande som rastställe. En mindre småbåtshamn finns anordnad.

Förslag Det attraktiva läget utmed riksvägen och intill Vättern gör Igelbäcken till ett utomordentligt utflyktsområde för bilturister. Det skyddade läget i Igelbäcksviken och de intressanta omgivningarna gör att området även lämpar sig som utflyktsområde för båtturister.

För den bilburne besökaren anordnas parkeringsplatser på ömse sidor av riksvägen. Masugnsbyggnaden restaureras och området däromkring snyggas upp och hålles i hävd. För båtturisterna förbättras hamnen så att den kan fungera som gästhamn för ett mindre antal båtar. Från Igelbäcken anläggs stigar mot Utnäset, där det finns ett flertal naturbadplatser.

Lilla Röknen

Nuläge Lilla Röknen är hittills relativt opåverkad av skogsavverkning och slitage. Runt hela ön finns utmärkta badplatser med både sand- och klippstränder.

Förslag Ön är väl lämpad som utflyktsområde för båtturister. Angöringsmöjligheterna är goda och öns inbjuder till strövtåg.

Ottersjöområdet (sid 48)

Nuläge Ottersjöområdet omfattar Ottersjön, Kvarnsjön, Bergsjön och Hanesjön. Genom området passerar bl a länsvägen mellan Granvik och Svanhult. Bilturisten kan här på nära håll uppleva tivedsnatur – skog och vatten i samspel. I samtliga sjöar inplanteras fångstfärdiga laxartade fiskar. Området är därför synnerligen värdefullt för fritidsfiskare.

Förslag Sjösystemet med omgivning bör kunna utvecklas till ett mycket attraktivt utflyktsområde med inriktning på fiske, kanotning och strövtåg i omgivningarna.

Stora Näset (sid 49)

Stora Näset ligger vid norra delen av Unden. Området är, med några få undantag, helt fritt från bebyggelse. Stränderna utmed näset skiljer sig från Undens övriga stränder genom sin rikedom på öar och sin brutna strandlinje.

Vid västsidan av Stora Näset på sluttningen ned mot Unden, ligger Lilla Ramsnäs. Här finns en löväng med rik flora.

Nuläge

Tivedengruppen föreslår en ny vägsträckning mellan Undenebotten och Ullsandsmo. Härigenom kan Stora Näset bli tillgängligt på ett helt annat sätt än det är för närvarande. Många utflyktsmål och en vacker natur gör Stora Näset till ett attraktivt utflyktsområde.

Förslag

Stora Röknen (sid 49)

Stora Röknen utnyttjas i sin helhet för försvarsändamål. Försvarsmyndigheterna har lagt ner stora investeringar på Stora Röknen. Landstigningsförbud råder under större delen av året. Förbudet är dock i allmänhet upphävt från midsommar till sista juli, samt under helger i augusti.

Ön har stort värde ur rekreationssynpunkt. Här finns intressanta strövområden och bra badmöjligheter.

Nuläge

Tivedengruppen är införstådd med att försvarets intressen under överskådlig framtid kommer att dominera öns användning. Gruppen bedömer emellertid att öns rekreativvärde är så stort att ytterligare lättnader i landstigningsförbudet bör åstadkommas. Tivedengruppen föreslår därför att landstigningsförbudet hävs helt under tiden 15 juni – 15 augusti samt varje fredag 17.00 – söndag 24.00 under tiden 1 maj – 15 juni och 15 augusti – 15 september.

Förslag

Trehörningsområdet (sid 51)

Trehörningsområdet är den mest karaktäristiska och särpräglade delen av Tiveden. Här finns flera av de unika naturmiljöer som gjort Tiveden känt som vildmark. Vitsand, Stenkälla, Trollkyrka och Tärnekullen är de mest kända och mest besökta platserna i den här delen av Tiveden. Riksdagen tog 1979-12-11 ett principbeslut om att ca 1380 ha inom centrala Tiveden skall avsättas som nationalpark. Regeringen skall i detalj senare fastställa de slutliga gränserna, samt meddela de närmare föreskrifter som kan visa sig erforderliga.

Nuläge

I likhet med vad jordbruksutskottet framfört anser Tivedengruppen att områdets karaktär av vildmark skall kunna upplevas av alla intresserade. Några särskilda anläggningar eller kommersiell exploatering för turiständamål skall därför inte tillåtas inom utflyktsområdet/nationalparken. Vissa smärre anordningar som kan öka tillgängligheten till området, t ex strövstigar och enklare rastplatser, bör dock kunna komma till stånd. Så bör t ex fler angringspunkter utmed Tivedsleden tillskapas.

Förslag

Trehörningsområdet sammanfaller i huvudsak med den blivande nationalparken. Områdena runt Blanksjön ingår i utflyktsområdet men ej i nationalparken.

Utflyktspunkter

Definition (sid 118)

Utflyktspunkten skiljer sig från utflyktsområdet endast genom den ytmässiga omfattningen.

Bocksjö kapell (sid 52)

Kapellet, som uppfördes 1906, består av en enkel träbyggnad med rödfärgad locklistpanel. Kapellet ligger vackert i en björkdunge och kan lätt nås från riksväg 49.

Dammtorps hembygdsgård (sid 52)

I en f.d skola har Tiveds hembygdsförening skapat ett hembygdsmuseum. Intill skolan har man ett flertal äldre byggnader såsom smedja och basta för linberedning. En augustisöndag varje år anordnas en hembygdsgård som är mycket välbesökt.

Hulta hage (sid 52)

Hulta hage är ett lövskogsparti beläget utmed vägen mellan Tived och Undenäs nära Undens sydspets. Här växer asp, ek, björk, ask och lind. Även örtvegetationen är riklig. Inte långt från vägen ligger en domarring på en höjd.

Läppapuss (sid 52)

Läppapuss är en liten tärn utmed vägen mellan Olshammar och Bosjön. Det är emellertid främst den branta, cirka 20 meter höga, sluttningen intill tärnen som tilldrar sig intresset. I sluttningen finns en riklig anhopning av väldiga flyttblock.

Mellbotärnen (sid 53)

Mellbotärnen ligger utmed den gamla sträckningen av riksväg 49 norr om Granvik. Utmed vägen finns flera lämpliga rastplatser. Vid Mellbotärnen ligger den bästa. Från parkeringsplatsen leder en stig till en närbelägen höjd, varifrån man har vidsträckt utsikt över Vättern.

Skyttasjön (sid 53)

Skyttasjön ligger i ett vackert kulturlandskap. I sjön finns rikligt med röda näckrosor.

Stora Koviken (sid 53)

Vid Stora Koviken passerar riksväg 49 alldeles intill Vättern. Här finns en rastplats i ordningställd, varifrån man har en vacker utsikt över Vättern.

Sågaretorp (sid 53)

Vid Sågaretorp i norra delen av Unden kan den gamla vägen nära sjökanten utnyttjas som rastplats. Från vägen har man en vacker utsikt över Unden och Krokön.

Vargaklämma (sid 53)

Vargaklämma ligger utmed vägen mellan Olshammar och Bosjön, inte långt från Läppapuss. Vargaklämma utgörs av väldiga klippblock som bildar en smal grotliknande gång in i berget. Platsen är föremål för olika berättelser om vargar och vargfångster.

Leder och spår

Definition (sid 119)

En led eller ett spår definieras som en märkt stig i ett naturområde. Ett spår återvänder alltid till utgångspunkten, medan en led är en förbindelse mellan två punkter. Ledsystemet inom ett rekreationsområde skall på ett naturligt sätt förbinda basorter, aktivitetspunkter och utflyktsområden. Utgångspunkt för en led eller ett spår kan vara en basort, en aktivitetspunkt eller en anslutningspunkt i ett utflyktsområde.

Leder (sid 53)

Stigar för längre vandringar i och genom Tiveden är inte något påfund av sentida friluftsmänniskor. Flera s k kyrkstigar har funnits i Tiveden. Den allra tidigaste kyrkstigen gick från trakterna kring Kråkvattnet ned till Udenäs kyrka. Munkarna i Ramundeboda kloster vandrade till Olshammar för att därifrån med båt fara vidare till Vadstena. Den stig som munkarna använde är idag rekonstruerad och märkt som vandringsled, den s k Munkastigen.

Från Kloten i norra delen av Örebro län till Granvik i Skaraborgs län har anlagts en 28 mil lång vandringsled – Bergslagsleden.

Nuläge

Bergslagsleden utgör ryggraden i ledsystemet inom centrala Tiveden. Möjlighet till längre vandringar utan att behöva gå tillbaka på samma led bör tillskapas. Bergslagsleden föreslås därför bli kompletterad med nya leder inom centrala Tiveden. Ledsystemet i centrala Tiveden föreslås omfatta följande sträckningar:

Förslag

- Bosjön – Granvik (Bergslagsleden, befintlig)
- Olshammar – Bosjön (Munkastigen, befintlig)
- Granvik – Bölet – (Källebacken) – Hökensås (Vätterleden)
- Tivedstorp – Tived (Kyrkstig)
- Tivedstorp – Vitsand – Ösjönäs – Udenäs (Kyrkstig)
- Granvik – Sörhamn – Igelbäcken – Olshammar (Kustleden)
- Boviken – Stenkällegården
- Ösjönäs – Trollkyrka

Den sammanlagda ledlängden inom centrala Tiveden skulle enligt förslaget bli ca 95 km.

Spår (sid 54)

De besökare som vistas i Tiveden under kort tid och som inte kommit för att leva vildmarksliv, utnyttjar i hög grad korta spårslingor för att uppleva Tivedens natur. Stigar som kan klassificeras som spår, finns på flera platser i Tiveden. Bölets ängar, Granvik, Stenkällegården, Tivedstorp, Trehörningsområdet, Stenkälla, Trollkyrka, Tärnekullen, Tivedstorp och Fagertårn är exempel på områden som har spår av varierande längd och kvalitet.

Nuläge

Uppbyggnaden av nya spår bör enligt Tivedengruppen bli i syfte att avlasta befintliga utflyktsmål. Nya attraktiva alternativ skall erbjudas besökaren i Tiveden. En utbyggnad av spår föreslås inom samtliga basorter, aktivitetspunkter och utflyktsområden.

Förslag

Turistvägnät

Definition (sid 56)

Turistvägnätet skall binda samman basorter, aktivitetspunkter och utflyktsområden/ -punkter inom ett rekreationsområde. Turistvägnätet skall leda besökaren till attraktiva målpunkter och passera genom attraktiva landskapspartier. Utmed vägarna skall finnas rikligt med rastplatser.

Omfattning (sid 56)

Nuläge	Det allmänna vägnätet är koncentrerat till planområdets ytterområden. I det inre av Tiveden finns ett vittförgrenat nät av enskilda vägar. På dessa kan man med bil ofta komma långt in i vildmarken. Vildmarkskaraktären bryts och slitaget ökar därigenom.
Förslag	Tivedengruppen föreslår att ett speciellt turistvägnät utpekas. Genom aktiv information och väl anordnade rastplatser leds biltrafiken till det vägnät som tål belastningen. Utgångspunkterna vid valet av turistvägnät har varit att i möjligaste mån utnyttja befintligt vägnät, att erbjuda alternativa resvägar, att ge resenären möjlighet att uppleva Tivedens skiftande natur samt att knyta samtliga utflyktsområden till vägnätet. Följande vägar föreslås ingå i turistvägnätet:
Allmänna vägar	<ul style="list-style-type: none">riksväg 49, länsvägarna T 503, T 575, R 1060 och R 1061
Enskilda vägar med statsbidrag	<ul style="list-style-type: none">T3, T 875, T 876, T 877, T 878, T 884, T 889, T 983, T 984, T 1014, T 1015, R 388 och R 1326
Enskilda vägar utan statsbidrag	<ul style="list-style-type: none">väg från enskild väg T 984 – Vitsandväg från länsväg R 1060 vid Kvarnsjön – länsväg R 1061 vid Hulta hageväg från enskild väg T 877 vid Kråkvattnet – Holmsjönväg från enskild väg T 878 vid Skyttatorp – enskild väg T 3väg från riksväg 49 – Djäknasundetväg från riksväg 49 – Bölets ängar – enskild väg R 388gamla sträckningen av riksväg 49 förbi Mellbotärnföreslagen väg från länsväg T 575 till Ullsandsmo via Västansjö

Standard (sid 58)

Nuläge	Riksväg 49 är av mycket god standard, liksom länsvägen från Tived till Finne-rödja. Länsvägarna Tived – Undenäs, Granvik – Svanhult och Tived – Askersund utgörs av grusvägar med förhållandevis låg standard. De enskilda vägarna utgörs med ett undantag, T 889, av grusvägar.
Förslag	För att tillgodose friluftslivets och turismens ökande krav på tillgänglighet föreslår Tivedengruppen att standarden höjs på turistvägnätet inom planområdet. Åtgärderna skall dock inte medföra ingrepp i den genuina tivedskaraktären.

Tivedengruppens förslag är att en yttre "ring" av vägar som lägsta standard skall vara tvåfiliga och belagda med asfalt eller oljegrus. Även vägarna till Ullsandsmo, Djäknasundet, Tivedstorp, Stenkällegården och Fagertärn föreslås få denna standard. Det inre vägnätet föreslås även fortsättningsvis bestå av grusvägar. De skall dock förbättras och ses över vad avser underbyggnad, siktförhållanden m m.

Tivedengruppen föreslår dessutom att följande vägar snarast blir föremål för en allmän upprustning samt belägges med asfalt eller oljegrus:

- länsväg R 1061/T 575 från Udenäs till Tived
- länsväg R 1060 från Svanhult till Granvik
- länsväg T 503 från Tarmlångsdalen till Getaryggen (vid enskild väg T 3)
- enskild väg T 876 från länsväg 503 till Tivedstorp
- enskild väg T 3 mellan länsväg 503 och riksväg 49
- enskild väg T 3 till Fagertärn
- enskild väg T 984 från riksväg 49 till Stenkällegården
- enskild väg från riksväg 49 till Djäkнасundet
- ny väg från länsväg T 575 över Västansjö till Ullsandsmo

Tivedengruppen har vid flera tillfällen haft överläggningar med berörda vägförvaltningar. Kontakterna har medfört att vägförvaltningarna i samarbete med kommunerna och vägsamfälligheterna dels skall utföra trafikräkningar, dels utarbeta en plan för upprustning av vägnätet.

Kostnader (sid 58)

Statens vägverk står som väghållare för det allmänna vägnätet. Det är således även vägverket som i sin långtidsplanering anslår medel för upprustning av detta vägnät.

För det enskilda vägnätet finns för varje väg en ansvarig väghållare som i allmänhet består av en vägsamfällighet. För de vägar som är berättigade till statsbidrag erhåller varje samfällighetsförening såväl driftsbidrag som byggnadsbidrag. Driftsbidraget uppgår normalt till 70% av en beräknad underhållskostnad. För samtliga kommuner inom centrala Tiveden gäller att kommunerna står för resterande 30% av den beräknade kostnaden. Vägsamfälligheterna får således en ersättning som motsvarar 100% av den beräknade underhållskostnaden. De beräkningar som vägverket utgår från är indexreglerade och justeras vart femte år.

Vägsamfälligheterna kan dessutom få byggnadsbidrag till 70% av den beräknade byggnadskostnaden. I detta fall ger kommunerna inte full kostnadstäckning till 100%. Byggnadsbidrag kan förutom till nybyggnad utgå till upprustning av vägens standard. Vid en trafikmängd som överstiger 250 fordon/årsmedeldygn är vägen bidragsberättigad för beläggning av oljegrus eller asfalt.

Nuläge

Det stora flertalet besökare utnyttjar bil eller buss vid sitt besök i Tiveden. På vissa vägar är slitaget från turisttrafiken mycket omfattande. Situationen för såväl boende som besökande är otillfredsställande. Mot bakgrund av att Tiveden anses ha ett stort allmänt intresse som rekreationsområde är det rimligt att vissa kostnader bestrids av allmänna medel. Tivedengruppen föreslår därför

Förslag

att de enskilda vägarna T 984, T 876 och T 3 (Tivedsleden) överförs till allmänt underhåll,
 att de vägar som föreslås ingå i turistvägnätet och som inte har statsbidrag skall få sådant,
 att bidragsprocenten höjs för samtliga vägar ingående i turistvägnätet, såväl vad avser drifts- som byggnadsbidrag, samt
 att ökade möjligheter ges för vägsamfälligheterna att erhålla iståndsättnings- och byggnadsbidrag.

Övernattning

Nuvarande kapacitet (sid 60)

Tiveden är i stor omfattning inriktat på fjärrekreation. Detta innebär att tillfredsställande inkvarteringsmöjligheter måste finnas inom eller i omedelbar närhet av centrala Tiveden. Nuvarande övernattningskapacitet inom planområdet är begränsad.

Nuvarande kapacitet inom planområdet

	Stugor		Camping		Vandrarhem	Summa bäddar
	antal stugor eller lägenheter	antal bäddar	antal platser	antal bäddar	antal bäddar	
Granvik inkl Mon	4	12	50	150	35	197
Tived	12	35	0	0	0	35
Olshammar	0	0	0	0	0	0
Stenkällgården	10	50	10	30	0	80
Tivedstorp	6	32	0	0	0	32
Ullsandsmo	0	0	200	600	0	600
Övrigt	5 ¹⁾	25 ¹⁾	0	0	0	25
Summa	48	154	160	780	35	969

1) Uppskattat antal som är tillgängligt genom privat uthyrning.

Ösjönäs är inte medräknat i denna tabell, då området inte är öppet för allmän camping. Vid Ösjönäs finns plats för 700 tält eller ca 2.000 personer. Inte heller är 50 campingplatser (150 bäddar) vid Stenkällgården upptagna, eftersom dessa hyrs ut säsongsvis.

I detta sammanhang är det naturligtvis inte relevant att betrakta centrala Tiveden som en isolerad enhet. Övernattningskapaciteten i planområdets närhet måste medräknas. Enligt Tivedengruppens beräkningar finns, inom en radie på 30 km räknat från Ösjönäs, sammanlagt ca 2.500 bäddplatser. Dessa fördelas mellan stugor, vandrarhem, hotell, motell o s v. Räknas Ösjönäs lägerplats in tillkommer 2.000 bäddplatser (ej öppet för allmänheten).

Förslag till utbyggnad (sid 61)

Allmänt

Tivedengruppen anser det nödvändigt att öka antalet bäddar inom planområdet. Detta medför att fler människor kommer att vistas där. Slitage och annan påverkan på naturmiljön ökar. Kraven på service, aktiviteter m m blir högre.

Tivedengruppen har utgått från att Tivedens natur- och kulturvärden måste

bevaras för framtiden. Utbyggnadsnivån måste således bestämmas med utgångspunkt från denna målsättning. Det antal stugor och bäddplatser som gruppen angett i de följande avsnitten grundas på överslagsmässiga beräkningar och bedömningar av områdets möjlighet att "tåla" en ökad tillströmning. Med hänsyn till den osäkerhet som denna metod är behäftad med, är det av vikt att den fortsatta utbyggnaden följs med stor noggrannhet. Utbyggnadens effekter i olika avseenden måste kontinuerligt studeras och utvärderas. Utbyggnaden bör därför ske etappvis. Skulle märkbara negativa effekter bli följden av en utbyggnad måste den angivna nivån sänkas.

Gruppen anser att angivna tal beträffande bäddplatser är de maximala. Någon studie av utbyggnadens förläggning i tiden har därför inte skett. Den faktiska utvecklingen torde ge vid handen att utbyggnaden kommer att ske i relativt långsam takt. Detta är med hänsyn till bl a naturmiljön gynnsamt för området. En långsam utbyggnad ger även möjlighet att via erfarenhetsåterföring vinna kunskap om utbyggnadens effekter.

Ett av gruppens grundläggande mål har varit att Tiveden skall vara tillgänglig för en bred allmänhet. Särskilt viktigt är då att prisbilliga övernattningsmöjligheter finns på nära håll. Gruppens förslag att öka antalet bäddar innebär en satsning på stugbyar och camping. Som komplement tillkommer vandrarhem och fritidshus uthyrda av enskilda. Den sistnämnda uthyrningsformen utgör en stor resurs som hittills inte utnyttjas i möjlig omfattning.

Bäddplatser i stugor eller lägenheter föreslås i första hand tillkomma i Granvik inklusive Mon, Stenkällegården, Tived, Tivedstorp och Ullsandsmo. Som reservområden föreslås Pukerud och Hinstorp.

Stugor

Tivedengruppen vill starkt poängtera vikten av att tillkommande stugbyar placeras in i landskapet på ett varsamt sätt. För att stugbyn skall bli attraktiv måste naturmiljön sparas i största möjliga utsträckning. Gruppen vill även peka på möjligheten att de enskilda stugorna ges en lokal anknytning i byggnadsutformningen.

Förutom de stora stugbyarna, som avses vara självbärande, kan även andra former av stuguthyrning förekomma. I anslutning till ett jordbruk kan exempelvis en mindre grupp om 4-6 uthyrningsstugor uppföras, s k "träkor". Se även under avsnittet Glesbygdssöd. Genom att driva ett jordbruk i kombination med en mindre uthyrningsverksamhet, finns goda möjligheter att bevara jordbruksenheter som i sig inte skulle vara livskraftiga. Genom tillkomsten av glesbygdssödet skulle antalet bäddar i denna form av stugor överslagsmässigt kunna uppgå till ca 200 (ca 40 stugor).

Under senare år har det framstått allt tydligare att Tiveden har brist på campingplatser för både tält och husvagnar. Gruppen anser det mycket angeläget att en utbyggnad kommer till stånd. Samtliga campingplatser, även befintliga, skall vara avsedda för korttidsuthyrning.

Camping

Campingplatser för tält och husvagnar föreslås i Granvik, Olshammar, Stenkällegården, Tived och Ullsandsmo.

Vandrarhem är en attraktiv boendeform och har en viktig funktion att fylla inte minst i ett rekreationsområde av Tivedens karaktär. Vandrarhemmet i Granvik föreslås bli utbyggt och ett nytt föreslås i Tiveds skola.

Vandrarhem

Inom centrala Tiveden finns ca 400 privatägda fritidshus. I Tivedengruppens förslag finns även nya områden för enskilt ägda fritidshus. Det är angeläget att försöka utnyttja de privatägda fritidshusen även för korttidsboende. En gemensam uthyrningsorganisation som sköter stuguthyrningen skulle väsentligt underlätta för den enskilde stugägaren att hyra ut sitt hus.

Privatuthyrning

Maximal utbyggnad

	Stugor		Camping		Vandrarhem	Summa bäddar
	antal stugor eller lägenheter	antal bäddar	antal platser	antal bäddar	antal bäddar	
Granvik inkl Mon	130	650	100	300	70	1.020
Tived	40	200	100	300	30	530
Olshammar	0	0	100	300	0	300
Stenkällgården	20	100	100 ¹⁾	300 ¹⁾	0	400
Tivedstorp	12	60	0	0	0	60
Ullsandsmo	30	150	300	900	0	1.050
”Träkor”	40	200	–	–	–	200
Övrigt	40 ²⁾	200 ²⁾	–	–	–	200 ²⁾
Summa	312	1.560	700	2.100	100	3.760

1) Detta antal förutsätter att de flesta fasta platserna upplåts som allmän camping. Siffrorna inkluderar således även de platser som nu hyrs ut säsongsvis.

2) Uppskattat antal som kan bli tillgängligt genom privat uthyrning.

Reservområden

För Pukerud och Hinstorp görs ingen uppskattning av maximalt antal stugor, då dessa områden är betecknade som reservområden. Definitivt ställningstagande till om dessa områden skall utnyttjas för enskilt ägda stugor eller uthyrningsstugor får tas vid det tillfälle då exploatering blir aktuell.

Aktiviteter (sid 63)**Inledning**

I de föregående avsnitten har rekreationsområdet behandlats med utgångspunkt från den planmässiga eller geografiska uppbyggnaden. För varje delområde har lämplig inriktning på aktivitetsutbudet skisserats. I föreliggande avsnitt ges en samlad bild av aktivitetsutbudet så som det föreslås i planen. Vid valet av aktiviteter har Tivedens speciella förutsättningar varit styrande. Särskild vikt har därför lagts vid fotvandringar, fiske, skidåkning och båtsport. Insatserna för dessa aktiviteter kan ske utan alltför stora kostnader.

Vandringar m m

Tiveden är ett vildmarksområde som man bäst upplever till fots. Det föreslagna ledsystemet för vandringar sammanbinder samtliga basorter och aktivitetspunkter med undantag av Ullsandsmo. Lederna är avsedda för vandringar under en eller flera dagar. Spår för kortare vandringar och promenader bör finnas i samtliga basorter, aktivitetspunkter och utflyktsområden.

I den mån terräng och naturmiljö tillåter bör leder och spår i centrala Tiveden ha sådan standard att de kan utnyttjas för skidåkning.

För dem som inte vill använda sig av iordningställda leder eller spår kan Tiveden erbjuda rikliga tillfällen till fritt strövande. Stora områden inom generalplanen ligger utanför områden där aktiva åtgärder föreslås för rekreativlivet.

Stenkällgården föreslås även i fortsättningen vara centrum för utförsåkning på skidor i Tiveden. **Utförsåkning**

Enkla gräsplaner för fotboll, volleyboll, badminton m fl sporter hör till de mest nödvändiga komplementen till en friluftsanläggning. Bollplaner bör därför finnas i anslutning till campingplatser, stugbyar och liknande anläggningar. **Bollsport**

Tiveden har många mindre vägar som är lämpliga för cykelturer. Cyklar bör därför finnas att hyra på lämpliga platser inom rekreationsområdet. **Cykelturer**

Badplatser finns idag vid Ullsandsmo, Olshammar, Granvik, Djäknasundet, Vit-sand och Stenkällgården. Vid följande platser föreslås nya friluftsbad: Tived, Bredeviks-sand, Björklången, Undens sydspets samt omedelbart norr om Igelbäcken. **Bad**

De stora fritidsbåtshamnarna bör förläggas till serviceorterna Karlsborg och Asker-sund. Enklare hamnanläggningar föreslås i Granvik/Djäknasundet, Olshammar och Igelbäcken. Dessa hamnar bör ha såväl gästplatser som platser för fast boende och fritidsboende i Tiveden. **Småbåtshamnar**

Tiveden kan erbjuda olika slag av fiskevatten. I tretton sjöar utplanteras kontinuerligt under sommarhalvåret fångstfärdiga laxartade fiskar. I ytterligare åtta sjöar, upplåtna för allmänheten, förekommer andra fiskslag som gädda, abborre och mört. **Fiske**

Utplantering av fisk bör utvidgas till att omfatta andra lämpliga sjösystem, exempelvis Bosjön, Kvarnsjön, Kråksjön, Holmsjön och Södra Asplången.

I basorterna bör finnas samlingslokaler lämpade för aktiviteter såsom bordtennis, sällskapsspel o s v. En sådan lokal kan med fördel läggas tillsammans med en serviceenhet vid en campingplats, stugby eller vandrarhem. **Inomhuslokaler**

Vissa aktiviteter kräver speciell utrustning för att kunna utövas med gott utbyte. För att besökare skall kunna utnyttja det aktivitetsutbud som Tiveden föreslås erbjuda, bör viss utrustning kunna hyras inom området. En organiserad uthyrningsverksamhet som är gemensam för Tiveden föreslås därför bli utbyggd. Inom samtliga basorter och aktivitetspunkter bör fritidsutrustning kunna hyras. **Uthyrning av fritidsutrustning**

Information (sid 66)

För att ge en besökare inom ett rekreationsområde så stort utbyte som möjligt krävs information i väl avvägd omfattning. Enligt Tivedengruppens mening skall information i Tiveden utformas på ett enhetligt sätt. Förslaget till uppbyggnad av ett informationssystem utgår från fyra olika "informationsnivåer".

Nivå I är den information som skall möta besökaren i ett tidigt skede utanför planområdet. Informationen utformas så att den ger en överskådlig bild av rekreationsområdet och vad det har att erbjuda.

Nivå 2 möter man när man närmar sig centrala Tiveden. Man behöver då mer detaljerade upplysningar om hur man skall färdas inne i området.

Nivå 3 möter man inom olika delområden inne i rekreationsområdet. Vid basorter, aktivitetspunkter, utflyktsområden och angringspunkter behövs detaljerade upplysningar.

Nivå 4 kan användas i vissa fall. För att berika en promenad i ett landskap med speciella natur- eller kulturvärden, kan upplysningar utmed spåret höja värdet av promenaden.

BEBYGGELSE

Allmänt (sid 68)

Tiveden är ett glesbebyggt område. Inom planområdet är det Granvik, Olshammar och Tived som står för den huvudsakliga permanentbebyggelsen. I övrigt grupperar sig permanentbebyggelsen utmed Undens strand. Mer utbredd fritidsbebyggelse finns vid Udenstranden, områdena öster om Björklången samt vid några platser utmed Vättern.

Centrala Tiveden kan erbjuda en vildmark med stora ytor helt fria från bebyggelse. För att denna värdefulla naturmiljö skall kunna bevaras för framtiden, krävs att bebyggelsefrågorna även i fortsättningen ägnas särskild omsorg.

Permanentbebyggelse (sid 68)

För att skapa förutsättningar för en bättre service både för turister och permanentboende är det viktigt att tillkommande permanentbebyggelse koncentreras till de tre basorterna. Genom en aktiv planering och kommunala markförvärv kan intresset för att bosätta sig i dessa orter stimuleras.

Utöver basorterna finns ett flertal bybildningar runt om i Tiveden som är lämpliga för permanentbebyggelse. För kompletteringsbebyggelse i storleksordningen 2-4 hus, kan en planutredning vara tillräcklig för att bedöma förutsättningarna för utökning av bebyggelsegruppen.

Fritidsbebyggelse

Allmänt (sid 70)

Med fritidsbebyggelse avses i detta avsnitt enbart enskilt ägda stugor. De centrala delarna av planområdet har reserverats för turismen och det rörliga friluftslivet. Inom ett rekreationsområde är det viktigt att undvika spridd bebyggelse. Utbyggnaden av fritidshus föreslås därför bli samlad till ett fåtal områden i de yttre delarna av planområdet.

Fritidsbebyggelsedistrikt (sid 72)

Bagge- kärr	Området är idag bebyggt med ett 15-tal fritidshus och beräknas kunna rymma sammanlagt ca 50 fritidshus.
Björk- lången	Inom norra delen av området finns ett 40-tal fritidshus och ett 10-tal permanentbostäder. Björklångenområdet beräknas kunna rymma sammanlagt 140 fritidshus.
Södra Asp- lången	Sluttningarna väster om sjön har bedömts lämpliga för fritidsbebyggelse. Förutsättningarna för bad och fiske i sjön är god. Området beräknas kunna rymma sammanlagt ca 90 fritidshus.

I Sörhamn finns idag 57 fritidshus. Området föreslås inte bli utvidgat, men skulle enstaka komplettering befinnas lämplig kan ytterligare 2–3 stugor tillåtas inom bebyggelsegruppen.

Sörhamn

Utöver ovan föreslagna fritidsbebyggelsedistrikt avsedda för samlade utbyggnader, finns i centrala Tiveden byar eller grupper av hus som kan kompletteras med fritidsbebyggelse i begränsad omfattning. Den utbyggnadsvolym som kan tillåtas får fastläggas i varje enskilt fall. Kompletteringsbebyggelsen bör dock inte överstiga 2–3 hus per grupp.

Utom plan

För Pukerud och Hinstorp görs ingen uppskattning av maximalt antal stugor, då dessa områden är betecknade som reservområden. Definitivt ställningstagande till om dessa områden skall utnyttjas för enskilt ägda stugor eller uthyrningsstugor fås tas vid det tillfälle då exploatering blir aktuell.

Reservområden

	Befintlig bebyggelse	Tillkommande bebyggelse	Summa
Baggekärr	15	35	50
Björklången	40	100	140
Södra Asplången	0	90	90
Sörhamn	57	3	60
Utom plan	288	30	318
Summa	400	258	658

Inom planområdet finns idag 400 fritidshus. Enligt generalplanen finns utrymme för ytterligare ca 260 fritidshus. Om utbyggnaden pågår under 20 år, innebär det ett årligt tillskott av ca 13–15 fritidshus.

Bebyggelse i landskapet (sid 76)

I Tiveden, där naturmiljön har stor betydelse för upplevelsen av landskapet, bör bebyggelsen ges en underordnad roll. Vid nyexploatering måste det vara ett grundläggande krav att en byggnad inte tillåts dominera landskapsbilden.

Om man förlägger nytillkommande byggnader intill befintlig bebyggelse minskar man ingreppet i naturmiljön. En glest utspridd bebyggelse kan förstöra landskapsbilden, samtidigt som förutsättningarna för det rörliga friluftslivet beskärs.

Några viktiga grundregler för hur ny bebyggelse skall utföras och färgsättas får man om man studerar den äldre bebyggelsen. Den är i Tiveden i huvudsak rödmålad (Falu rödfärg) med vita snickeridetaljer. Vissa äldre byggnader är omålade varför de antagit en silvergrå färgton. Trä har varit naturligt att utnyttja som fasadmaterial i en utpräglad skogsbygd. Timrade fasader förekommer, men vanligast är fasader i panel med locklist. Enkelhet, måttfullhet och symmetri i uppbyggnaden av fasaderna är kännetecknande för de äldre byggnaderna.

NÄRINGSLIV

Allmänt (sid 77)

Tivedens näringsliv bygger i huvudsak på skogs- och jordbruk. Skogsbruket är den näringsgren som har störst betydelse nu och i framtiden. Att skogsnäringen är viktig i de tre kommunerna framgår av hur stor del av respektive kommun som upp-tas av produktiv skogsmark. Arealen produktiv skogsmark är i Askersund 73%, i Karlsborg 77% och i Laxå 77%. Om man ser till länen är motsvarande siffror för Skaraborg 46% och Örebro 67%.

Antalet industrier är litet. I Olshammar finns en sulfatmassafabrik och ett såg- verk tillhörande Munksjö AB.

Det är av stort värde att man även i framtiden kan finna en levande bygd inom rekreationsområdet Tiveden. Ett allmänt mål är att basnäringarna jordbruk, skogsbruk och fiske skall kunna leva kvar.

Jordbruk (sid 77)

Tiveden är ett utpräglat skogslandskap. Insprängda i de vidsträckta skogsområ- dena finner man här och var små öppna jordbruksområden. Kontrasten mellan den småskaliga odlingsbygden och de stora skogsområdena ger landskapet en spänning och variation som är viktig för upplevelsen av Tiveden. Flertalet bruk- ningsenheter är små och medelåldern bland brukarna är hög. Antalet jordbruk för- väntas därför minska i framtiden.

Tivedengruppen anser att det är väsentligt att jordbruket kan fortleva i Tive- den. I första hand är det naturligtvis av betydelse för den bofasta befolkningen, att de få arbetstillfällen som finns i Tiveden kan bevaras. Men även ur rekreations- synpunkt finns flera skäl som talar för ett bevarande av jordbruksnäringen. Tive- den skall inte upplevas som ett område uppbyggt enbart för rekreation. Kontakten med människor som bor och arbetar där är också viktig. Det är vidare önskvärt att det öppna kulturlandskapet kan bevaras. Ett aktivt jordbruk är då det bästa och mest naturliga sättet att bibehålla det värdefulla kulturlandskapet.

För att motverka nedläggning kan även andra åtgärder sättas in. Andra verk- samheter i kombination med jord- eller skogsbruk är exempel på detta. I detta sammanhang är en kombination av jordbruk och stuguthyrning av speciellt intres- se. I anslutning till ett jordbruk kan uppföras ett mindre antal stugor, som hyrs ut på kortare eller längre tid (se under avsnittet Glesbygdssöd). Även turistsatsning- ar i vidare bemärkelse ger upphov till arbetstillfällen som bör kunna kombineras med jordbruksdrift.

Man kan inte räkna med att ovan nämnda åtgärder till alla delar löser jordbru- kets problem. Andra stödformer för att klara exempelvis landskapsvården kom- mer att krävas. I de fall kulturlandskapet bedöms som speciellt värdefullt skall bi- drag till landskapsvårdande åtgärder kunna utgå direkt till lantbrukaren.

Skogsbruk (sid 80)

Tiveden är hos den breda allmänheten känt för sitt åldriga skogsbestånd. Skogs- landskapet med "gammelskogen" är av stor betydelse för upplevelsen av natur- miljön i Tiveden. Denna skog är dock till stora delar av sådan ålder att den ur rent skogsbruksmässigt betraktelsesätt är avverkningsmogen. I regeringens beslut an- gående fullföljande av riktlinjer för hushållning med mark och vatten (Skaraborgs län 1978-12-21, Örebro län 1979-03-11) sägs bl a: "Skogsbruket bör anpassas till fri- luftslivets och naturvårdens intressen i hela centrala Tiveden. För de delar av om- rådet som inte kommer att omfattas av förordnanden enligt naturvårdslagen bör naturvårdsinriktade skogsbruksplaner upprättas".

Rekreations- och naturvårdsintressena står inom vissa områden i motsatsför- hållande till skogsbruket. Mekansiserat skogsbruk kan inom känsliga områden medföra att vissa attraktionsvärden försvinner. De negativa effekter som därvid

kan bli följden för bl a turism och rekreation kan genom omsorgsfull planering i viss utsträckning elimineras. Sammanvägningen av de olika intressena föreslås ske i en naturvårds- och rekreationsinriktad skogsbruksplan för hela planeringsområdet.

Mer omfattande restriktioner mot skogsbruk kan endast bli aktuella i områden som blir föremål för förordnanden enligt naturvårdslagen. I kapitlet "Regleringar och riktlinjer" redovisas de områden för vilka Tivedengruppen föreslagit dylika förordnanden. Totalt sett utgör dessa en mindre del av planområdet. Skogsbrukets hänsynstagande till naturvård och rekreation kommer för huvuddelen av planområdet att regleras av skogsvårdslagens och naturvårdslagens första paragrafer.

Fiske (sid 83)

1978 var antalet förvärvsfiskare i Skaraborgs och Örebro län och verksamma i Vättern 29 respektive 6 stycken (då är fiskare med fiske som biyrke även inräknade). Inom planområdet är det i huvudsak Klangahamn som utnyttjas av yrkesfiskare. Även hamnarna i Granvik och Djäkнасundet utnyttjas i viss omfattning. Fiskfångsten i Vättern uppgår till 220–300 ton per år vilket är ungefär 0,2% av den totala konsumtionen i landet.

Tivedengruppen är av den åsikten att det inom ramen för en satsning på turism och rekreation i Tiveden kan vidtas åtgärder som innebär fördelar för den yrkesverksamma kåren av fiskare i Vättern. Nyanläggning, förbättring och upprustning av hamnar är exempel på sådana åtgärder. Genom bl a AMS-bidrag har Klangahamn upprustats under 1979. Anläggningar som uppförs för det rörliga friluftslivet på öar och vid kusten, behöver tillsyn och skötsel. Sådan tillsynsverksamhet och yrkesfiske är en tänkbar kombination. Uthyrning av båtar till fritidsfiskare är en annan verksamhet som väl kan komplettera yrket. Försäljning av fisk direkt till konsumenten är den mest påtagliga kopplingen turism – yrkesfiske idag. Vid Klangahamn har försäljningen av rökt fisk ökat starkt under senare år.

Öringen i Vättern är föremål för såväl yrkes- som fritidsfiske. Öringen är beroende av rinnande vatten för sin reproduktion. Följande bäckar inom planområdet är viktiga reproduktionsområden – Granviksåån, Djäknbäcken, Sägarebäcken, Igelbäcken och Ullsandsbäcken. Vid fortsatt detaljplanering och utbyggnad skall bäckarna skyddas mot negativ påverkan.

Turism (sid 84)

Den näringsgren som rymmer de största utvecklingsmöjligheterna i centrala Tiveden är turistnäringen. Idag är den av blygsam omfattning. Verksamheterna vid Tivedstorp, Stenkällegården, Ullsandsmo och Granvik ger ett mindre antal arbetstillfällen. En kraftfull satsning på turismen i Tiveden innebär att ytterligare satsning skapas i området. Omfattningen av tillkommande arbetstillfällen är dock svår att överblicka.

En ökad turism ger arbetstillfällen både indirekt och direkt. Indirekt ger turismen effekt genom att underlaget för vissa servicefunktioner ökar. Även om nya arbetstillfällen inte skapas på detta sätt, får servicenäringen en fastare grund att stå på. En sådan utveckling gynnar även lokalbefolkningen, genom ett breddat och förbättrat serviceutbud.

De direkta effekterna uppstår dels genom driften av turistanläggningar, dels genom utbyggnaden av anläggningarna. Utbyggnaden av stugbyar, båthamnar, campingplatser o s v ger under byggnadsskedet ett mycket påtagligt tillskott av arbetstillfällen. För turistanläggningarna krävs personal av olika slag inom service, drift, underhåll o s v.

Möjligheterna till att kombinera vissa typer av arbete inom turistnäringen med basnäringarna i Tiveden har berörts i tidigare avsnitt. Exempel på sådana kombinationer är jordbruk och stuguthyrning, yrkesfiske och båtuthyrning. Ytterligare studier av liknande kombinationer bör göras.

Service (sid 85)

Den föreslagna satsningen på turism och rekreation innebär att underlaget för befintlig service förbättras. På de platser där utbyggnaden blir av större omfattning kan effekten bli att nya servicefunktioner tillkommer. Detta bedöms som speciellt angeläget i Granvik där man idag i stort sett är helt i avsaknad av service. Det är Tivedengruppens målsättning att varje basort som lägsta servicenivå skall ha en dagligvarubutik eller storkiosk med livsmedelssortiment.

Liksom inom övriga näringar i Tiveden är det viktigt för servicenäringen att utreda möjligheterna till olika kombinationer av sysselsättningar. En familj som driver en lanthandel kan exempelvis samtidigt sköta en campingplats eller en stugby. Uthyrning av fritidsartiklar är ett annat naturligt komplement till en lanthandel.

Glesbygdsstöd

Inom Udenäs och Tiveds församlingar kan enligt förordningen (1979:638) om statligt stöd till glesbygd utgå stöd för att främja sysselsättning och service. De delar av Askersunds kommun som är belägna inom generalplaneområdet omfattas inte av glesbygdsstödet.

Stöd kan lämnas till:

- sysselsättningsfrämjande åtgärder vid företag inom glesbygd
- kommersiell service i glesbygd
- samhällelig service i glesbygd

Stödet kan utgå t ex till byggande eller upprustning av stugor för uthyrning. Det är enligt Tivedengruppens mening angeläget ur flera synpunkter att sådan verksamhet uppmuntras. Bidrag kan i dessa fall lämnas i form av sk avskrivningslån. Detta lån är amorterings- och räntefritt och skrivs av efter viss tid, dock längst 10 år. Avskrivningslånebeloppet får uppgå till högst 50% av den godkända kostnaden. För uthyrningsstugor får bidraget uppgå till högst 20.000 kr per byggnad. Stöd kan även utgå i form av statlig kreditgaranti för banklån.

NATURVÅRD

Allmänt (sid 85)

När turistkommittén valde ut de primära rekreationsområdena, tillmättes naturmiljöns kvalitet stor vikt. Naturmiljön i Tiveden är unik. Där finns bl a ett av de få urskogslignande områdena i södra Sverige. Där finns även områden som representerar stora värden ur vetenskaplig naturvårdssynpunkt. I vissa fall kan rekreationsintresset sägas medföra en form av exploatering – t ex vid utbyggnad av anläggningar, spår, leder o s v. Detta kan stå i motsatsförhållande till den vetenskapliga naturvårdens bevarandeintresse. Det är Tivedengruppens mening att de båda intressena skall vägas mot varandra så, att värdefulla referensområden inte går förlorade.

Inom planområdet finns fem områden som klassificerats som riksintressen för den vetenskapliga och kulturella naturvården – Görtiven, Uden, Stora Ykullen, Vättern samt Perstorpsfältet med Bölskullen och Bölets ängar. Andra områden som representerar stora naturvärden är exempelvis Lilla Röknen, Fagertårn, Kyrkogårdsön, Ombo äar och Valekleven.

Kulturlandskapet (sid 89)

I anslutning till bebyggelsen i Tiveden har sedan gammalt bedrivits jordbruk och boskapsskötsel. I dessa områden har uppstått ett odlingslandskap som i hög grad

formats av människan. I centrala Tiveden är odlingsområdena små och i allmänhet samlade utmed sjöarna, främst då Unden. Det öppna kulturlandskapet finns till stora delar bevarat än idag, men hotas av igenväxning. Antalet jordbruk minskar och därmed de naturliga förutsättningarna för att hålla landskapet öppet genom exempelvis bete.

Kulturlandskapet i centrala Tiveden är värdefullt ur flera aspekter. Ur naturvårdssynpunkt har kulturlandskapet stort värde genom det växt- och djurliv som är beroende av att markerna hävdas. Kulturlandskapet kan vidare ge nutida människor en uppfattning om hur det gamla odlingslandskapet en gång tittat ut. För friluftslivet är det öppna landskapet av stort värde. Här är attraktivt att vistas, här finns avbrotten mot de stora skogsområdena och här får man utblickarna över landskapet och sjöarna.

För att kulturlandskapet i centrala Tiveden skall kunna bevaras är det nödvändigt att skapa förutsättningar för fast bosättning och jordbruksdrift. I de fall det inte är möjligt att med jordbruk och bete bibehålla kulturlandskapet, bör aktiva landskapsvårdande åtgärder sättas in.

KULTURMINNESVÅRD (sid 89)

I slutet av 1500-talet och början på 1600-talet påbörjades en kolonisation av Tiveden. De förmåner som åtföljde en bosättning i Tiveden utnyttjades av många finnar. Det finska byggnadsskicket skilde sig från det svenska genom att finnarna företrädesvis byggde sina gårdar på kullarna, medan svenskarna föredrog dalgångarna. Stora Ykullen och Tivedstorp är typexempel på byar byggda av finnar.

Bruksdriften, som sköt fart i slutet av 1600-talet och sedan pågick en bit in på 1800-talet, har också satt sina spår i Tiveden. I Granvik, Igelbäcken och Åboholm fanns under denna period masugnar. Igelbäckens masugn finns ännu bevarad.

Tiveden har varit och är fortfarande ett glesbebyggt område. Trots detta finns många värdefulla miljöer och byggnader bevarade. Dessa har mycket att berätta om äldre tider i Tiveden. Besökare och turister som kommer från andra delar av världen eller Sverige kan, genom en välbevarad byggnadskultur, få kunskap om hur man levde och verkade i Tiveden. Det är därför viktigt att såväl enstaka byggnader som hela miljöer kan bevaras för framtiden.

Värdefull miljö klassificerad som riksintresse är Olshammar. Miljöer av länsintresse är Häggeboda by, Sanneruds kyrkby och Granvik. Bland övriga värdefulla miljöer kan nämnas Stora Ykullen, Åboholm, Tivedstorp och Svartebäckens by. 1955 och 1958 genomförde riksantikvarieämbetet en fornminnesinventering i området. Ett trettiotal fornminnen finns registrerade.

FÖRSVARSVERKSAMHETEN I NORRA VÄTTERN (sid 95)

Inom Karlsborgs kommun finns ett flertal militära förband och verksamheter med militär anknytning. Dessa har skjutfält såväl söder som norr om Karlsborg. Skjutplatserna är valda med tanke på att Vättern skall kunna utnyttjas som skjut- och riskområde. Någon avlysning av Vätterns vatten förekommer inte i nämnvärd omfattning. Stora Röknen är under större delen av året belagd med landstigningsförbud. Utöver denna begränsning föreligger i övrigt inga formella hinder att passera riskområdena norr om Karlsborg.

Försvarets verksamhet kommer i konflikt med yrkesfiske, fritidsfiske och båtsport. Av dessa tre verksamheter kan man förvänta sig att den största ökningen av aktiviteter i Vättern sker på båtsportsidan.

I samband med att Tiveden byggs ut som rekreationsområde, vore det naturligt att skapa förutsättningar för en bättre kontakt mellan Göta kanal och Tiveden. Med hänsyn till försvarsverksamhetens betydelse i området, är det Tivedengruppens mening att åtgärder som leder till en ökad båttrafik mellan Göta kanal och Tiveden inte skall vidtas.

En samrådsgrupp med representanter från länsstyrelsen i Skaraborgs län och militära myndigheter arbetar med att samordna de olika intressena i Vättern. Bl a arbetar gruppen med att samordna de olika förbandens skjutverksamhet. Arbetet har resulterat i en längre skjutfri period under sommaren och att en ny karta över riskzoner håller på att utarbetas.

Samrådsgruppen avser även att lägga förslag till en ökad information till båt- turisterna om de militära verksamheterna i Vättern. Det är enligt Tivedengruppens mening angeläget att samrådsgruppens arbete drivs vidare med målsättningen att minska konfliktriskerna.

Tivedengruppen föreslår att arbetet inriktas på att inga som helst skjutningar bör förekomma under tiden 15 juni – 15 augusti. Under resterande del av juni och augusti begränsas skjutverksamheten så långt det är möjligt. Under tiden 1 maj – 15 juni och 15 augusti – 30 september bör helgerna vara fria från skjutningar. (Vid antagandet av generalplanen i kommunfullmäktige i Karlsborgs kommun, antecknades till protokollet att "det för AP och RFK är en omöjlighet att inrikta arbetet så att inga som helst skjutningar bör förekomma under tiden 15 juni – 15 augusti").

KOMMUNIKATIONER TILL TIVEDEN (sid 100)

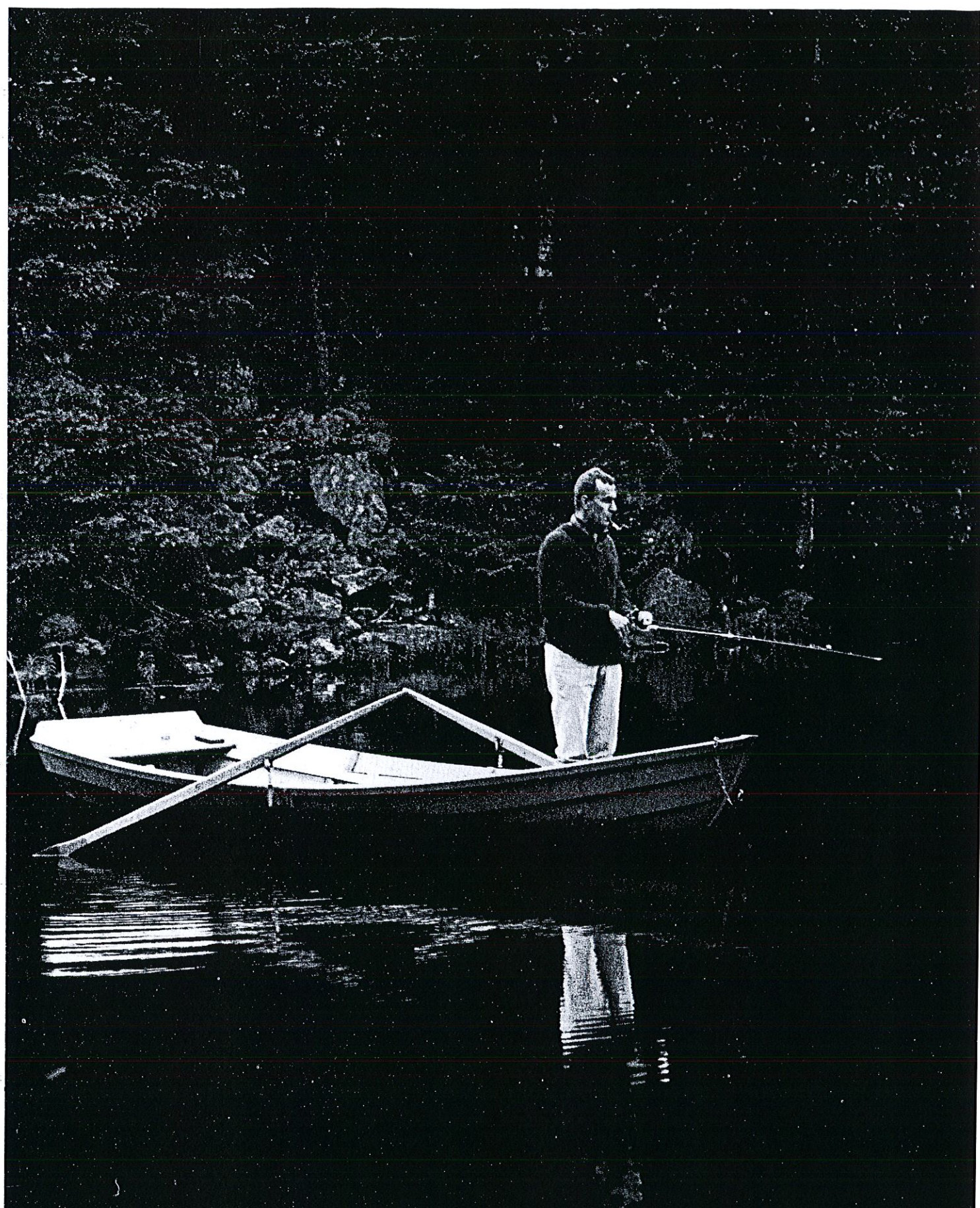
Tiveden har ett centralt läge i landet. Genom östra delen av planområdet passerar riksväg 49 mellan Skövde och Askersund. Via riksväg 49 har man även god kontakt med länsväg 195 utmed Vätterns västra strand ned till Jönköping och riksväg 50 mot Kumla, Örebro och Motala. Cirka 20 km nordväst om planområdets centrum passerar E 3. Från E 3 kan man nå centrala Tiveden via ett flertal länsvägar.

Väster om planområdet passerar även västra stambanan mellan Göteborg och Stockholm. De största stationerna i närheten av Tiveden är Skövde, Töreboda, Laxå och Hallsberg.

För ett rekreationsområde, som i huvudsak bygger på fjärrekreation, krävs att transporter till området fungerar tillfredsställande. Centrala Tiveden kan lätt nås med bil. Om man däremot önskar utnyttja kollektiva transportmedel är möjligheterna idag mer begränsade. Det är därför angeläget, att inom ramen för den regionala busstrafik som finns uppbyggd i Örebro län och den som planeras för Skaraborgs län, försöka finna former för kollektiva trafikförbindelser till Tiveden.

Ett annat sätt att lösa transportproblemet är att övernattning och transport köps vid ett tillfälle. Arrangören har i dessa fall möjlighet att ordna speciellt insatta bussturer från lämplig ort.

Bild på motstående sida:
Sportfiske i Bergsjön
Foto:
Sture Karlsson

GENOMFÖRANDE

REGLERINGAR OCH RIKTLINJER

Allmänt (sid 103)

Generalplanen anger de övergripande fysiska förutsättningarna för centrala Tiveden. I de fall fastare rättsliga bindningar är nödvändiga, måste en antagen generalplan kompletteras med andra regleringsformer. De regleringsinstrument som finns återfinns man i de flesta fall inom byggnads- eller naturvårdslagstiftningen.

Tivedengruppen lägger i detta kapitel fram ett förslag till regleringar och riktlinjer som bör komplettera generalplanen. Förslaget kan exempelvis arbetas in i respektive kommuns kommunöversikt.

Gällande regleringar (sid 103)

Inom generalplaneområdet gäller vissa markreglerande bestämmelser utöver de generella regler som byggnadslagen anvisar.

D-områden

- D1–D3 Byggnadsplaner för permanentbebyggelse finns i Granvik (D1), Tived (D2) och Olshammar (D3)
- D4–D6 Byggnadsplaner för fritidsbebyggelse finns i Baggekärr (D4), Stora Ykullen (D5) och Lövåsen (D6)

F-områden

- F1–F2 Naturreservat (7 § NVL) finns i Granvik (F1) och vid Getaryggen (F2)
- F3 Strandskydd (15 § NVL) gäller generellt för land- och vattenområden intill 100 meter från strandlinjen för de sjöar vilka finns redovisade på topografiska kartan, samt för vattendrag av sådan bredd att båda strandlinjerna särskilt markerats på topografiska kartan. Dessutom gäller strandskydd för Bergsjöbäcken, Djäknebäcken, Kvarnsjöbäcken, Moabäcken och Tivedsdalsbäcken intill 100 meter från strandlinjen. Strandskyddet kan utökas för vissa viktiga sjöar. Inom centrala Tiveden gäller utökat strandskydd för följande sjöar:

Vättern inom Skaraborgs län – 300 meter

Unden inom Örebro län – 300 meter över vattenområde och 200 meter över landområde

Unden inom Skaraborgs län – 200 meter

Bergsjön, Björklången, Blanksjön (221.4), Bocksjön, Kvarnsjön, Ottersjön, Stora Kalven, Viboll samt Lilla Trehörningen och Sör-Ämten till de delar som är belägna i Skaraborgs län – 200 meter.

Strandskyddsområdena är av utrymmesskäl ej redovisade på kartan.

- F4 Förbud mot allt utsläppande från mark, byggnad eller anläggning av avloppsvatten, fast ämne eller gas råder enligt 8§ miljöskyddslagen i Unden och Velen med tillflöden och källsjöar (F4).
- F5 Byggnadsförbud (47§ väglagen) gäller 30 meter från vägområdet utmed riksväg 49 (F5).
- F6 Föreskrifter angående anmälan av skogsavverkning enligt 4§ kunglig kungörelse 1974:1029. Föreskrifterna innebär att anmälan om skogsavverkning inom dessa områden skall ske till skogsvårdsstyrelsen minst två månader före avverkningens igångsättande. Skogsvårdsstyrelsen skall översända kopia av anmälan till länsstyrelsen.

Inom Örebro län finns inte motsvarande föreskrifter formellt beslutade. Vid planerad avverkning inom områden upptagna i naturvårdsinventeringarna överlämnar skogsvårdsstyrelsen regelmässigt kopia av anmälan till länsstyrelsen. Anmälan skall dock på normalt sätt vara skogsvårdsstyrelsen tillhanda en månad före igångsättande.

Förslag till regleringar och riktlinjer (sid 104)

Allmänt

Tivedengruppen anser att gällande regleringar eller riktlinjer inte är tillräckliga för att centrala Tivedens avsedda användning skall vara säkerställd. För återstående områden föreslås därför att ytterligare riktlinjer eller regleringar tillkommer.

O-områden

Med O betecknas områden där bebyggelseutvecklingen föreslås bli reglerad genom områdesplan, områdesplan plus detaljplan eller enbart detaljplan. När utvecklingen så kräver avgör respektive kommun vilken form av planläggning som skall föregå byggande. Ny bebyggelse bör ej tillåtas om den föregriper kommande planläggning.

Följande områden är betecknade med O:

Granvik (O1), Olshammar (O2), Tived (O3), Stenkällegården (O4), Tivedstorp (O5), Ullsandsmo (O6), Ösjönäs (O7), Baggekärr (O8), Björklången (O9), Södra Asplången (O10), Sörhamn (O11).

O1-O11

O1 – O3 avser planläggning i huvudsak för permanentbebyggelse. För övriga områden sker planläggning för fritidsbebyggelse, camping eller annan rekreativ anläggning.

R-områden

Med R1 betecknas bebyggelseinfluerade områden. Inom dessa områden finns byar och mindre grupper av bebyggelse. Här bedöms befintlig bebyggelse kunna bli kompletterad i begränsad omfattning t ex i form av "träkor".

R1

Prövning av ny bebyggelse inom R1-områden sker med stöd av 29, 38 och 39 §§ byggnadsstadgan. När tätbebyggelse föreligger sker prövningen även jämlikt 56 och 67 §§ byggnadsstadgan.

Nya byggnader får tillkomma endast under förutsättning att de uppförs i direkt anslutning till befintlig bebyggelse och att det sker med hänsynstagande till friluftslivets och naturvårdens intressen. Som grund för byggnadsnämndens ställningstagande till planerad bebyggelse bör företas en planutredning. Planutredningen upprättas med hänsyn till de riktlinjer Tivedengruppen framlagt i centrala Tiveden maj 1978 i avsnittet "Bebyggelse i landskapet". Utredningen skall t ex redovisa planerad byggnad i förhållande till befintliga byggnader, anpassning till terräng, landskapsbild och omgivande bebyggelse, byggnadens taklutning, fasadmaterial och färgsättning, vatten- och avloppsfrågornas lösning, möjligheten att placera in ytterligare bebyggelse m m.

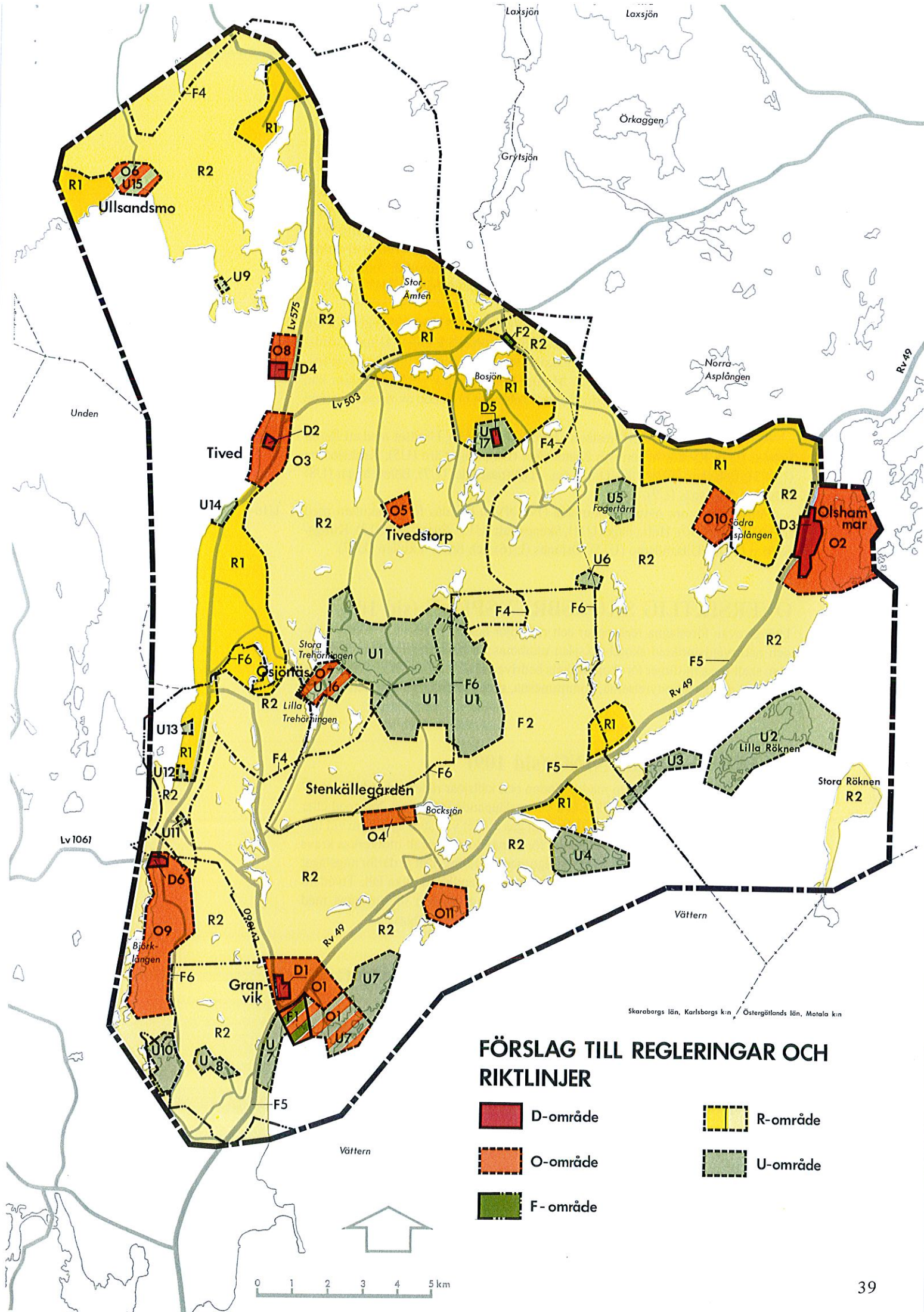
Bebyggelse inom R1-områdena bör inte få någon större omfattning.

Med R2 betecknas områden som dels är helt obebyggda, dels till vissa delar är bebyggda och där speciell hänsyn måste tas till friluftsliv och naturvård.

R2

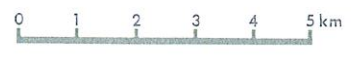
Ytterligare bebyggelse bör endast undantagsvis tillkomma med hänsyn till friluftsliv och naturvård (29§ byggnadsstadgan). Byggnader för det rörliga friluftslivet får uppföras. Bostadshus för jordbrukets, fiskets och skogsbrukets behov intar en viss särställning inom byggnadslagstiftningen. Riktlinjerna under R2 skall normalt inte utgöra hinder för sådan bebyggelse. Ekonomibygnader för ovan angivna behov är inte byggnadslovspliktiga.

En restriktiv prövning jämlikt 29, 38 och 39 §§ byggnadsstadgan, samt i förekommande fall (tätbebyggelse) jämlikt 56 och 67 §§ byggnadsstadgan bör ske.

FÖRSLAG TILL REGLERINGAR OCH RIKTLINJER

D-område	R-område
O-område	U-område
F-område	

U-områden

Med U betecknas områden där Tivedengruppen föreslår annan rättslig bindning än enligt byggnadslagstiftningen. De föreslagna områdena behöver ytterligare studeras vad avser avgränsning, föreskrifter angående utnyttjande, förvaltning m m.

Ny bebyggelse får tillkomma endast under förutsättning av att den ej strider mot syftet med det föreslagna förordnandet. En restriktiv prövning jämlikt 29, 38 och 39 §§ byggnadsstadgan, samt i förekommande fall (tätbebyggelse) jämlikt 56 och 67 §§ byggnadsstadgan bör ske.

Nationalparken Tiveden. Riksdagen tog i december 1979 ett principbeslut om att ca 1.380 ha av Görtiven skall avsättas som nationalpark enligt 4§ naturvårdslagen. U-områdets avgränsning överensstämmer med den preliminära avgränsning som riksdagen tog ställning till. Mindre justeringar av parkens gränser kan komma att ske innan slutligt beslut fattas. Beslut om bildande av nationalparken väntas under 1981.

Naturreservat (7§ NVL) föreslås för Lilla Röknen (U2), Utnäset med ett flertal holmar (U3), Kyrkogårdsön och Klintanäset (U4), Fagertärn (U5), Kroksjöarna (U6), Hyttehamn – Granvik – Ombo öar – Djäknasundet (U7), Bölets ängar (U8) och Lilla Ramsnäs (U9).

Förordnande om naturvårdsområde (19§ NVL) föreslås för Bölskullen med omgivning (U10), Hulta hage (U11), Skeppshult (U12), Svanhult (U13), Kungsbacken (U14), Ullsandsmo (U15), Ösjönäs (U16) och Stora Ykullen (U17).

U1

U2-U9

U10-U17

ÖVERSIKTLIG SKOGSBRUKSPLAN (sid 109)

Utöver ovan föreslagna regleringar och riktlinjer bör en översiktlig rekreations- och naturvårdsinriktad skogsbruksplan utarbetas för hela planområdet. I denna plan skall vissa riktlinjer för skogsbrukets bedrivande läggas fast. Planen utarbetas i samråd mellan länsstyrelserna, kommunerna, skogsvårdsstyrelserna och markägarna.

AVLOPPSUTREDNING (sid 109)

För sjöarna Uden och Velen med tillflöden och källsjöar råder sedan 1973-04-27 enligt 8§ miljöskyddslagen förbud mot allt utsläppande från mark, byggnad eller anläggning av avloppsvatten, fast ämne eller gas utöver vad som ägde rum vid förordnandets tillkomst. För att syftet med förordnandet inte skall motverkas krävs att klara riktlinjer utarbetas för avloppsfrågornas hantering. Det är därför angeläget att snarast få fram riktlinjer för avloppsvattnets behandling i olika fall. Tivedengruppen föreslår därför att berörda kommuner runt Uden tillsammans med länsstyrelserna genomför en utredning där dessa frågor klarläggs.

PLAN FÖR ÅTGÄRDER MOT FÖRSURNING AV FISKESJÖAR (sid 109)

Tivedens sjöar är utsatta för en kraftig försurning. Om åtgärder mot detta inte genomförs kommer fiske och fiskevård i framtiden att bli ointressant i alla vatten utom Vättern. Tivedengruppen föreslår att länsstyrelserna i Skaraborgs och Örebro län i samarbete med berörda kommuner utarbetar en plan som syftar till att samordna åtgärder för att motverka den fortgående försurningen.

ORGANISATION

Samarbetskommitté (sid 110)

De förslag som Tivedengruppen lagt fram i föreliggande generalplan kommer att ställa anspråk på organisatoriska lösningar av planering, uppbyggnad, drift, marknadsföring och finansiering. Då centrala Tiveden berör tre kommuner och två län ställer detta speciella krav på samordning. För att Tiveden skall få avsedd genomslagskraft som rekreationsområde krävs att en samverkan mellan olika intressenter kommer till stånd, Tivedengruppen föreslår därför att en samarbetskommitté bildas för centrala Tiveden.

Kommittén föreslås få följande sammansättning:

Askersunds kommun	2 ledamöter
Karlsborgs kommun	2 ledamöter
Laxå kommun	2 ledamöter
Länsstyrelsen i Skaraborgs län	1 ledamot
Länsstyrelsen i Örebro län	1 ledamot
Landstinget i Skaraborgs län	1 ledamot
Landstinget i Örebro län	1 ledamot
Västergötlands turistråd	1 ledamot
Örebro läns turistnämnd	1 ledamot
Domänverket	1 ledamot
LRF	1 ledamot
Den lokala turistnärings	1 ledamot

Sammanlagt

15 ledamöter

Samarbetskommittén utser inom sig en arbetsgrupp förslagsvis bestående av 7 ledamöter, varav minst 4 ledamöter från kommunerna och länsstyrelserna. Kommitténs uppgifter skall bli vara att

- ansvara för att ett utvecklingsprogram upprättas över centrala Tiveden i samråd med planeringsgruppen för Göta kanal
- ta initiativ till projekt som är av betydelse för området som helhet
- samordna olika planeringsprojekt så att dimensionering och förläggning i tid sker på ett ändamålsenligt sätt
- sköta kontakten med Sveriges turistråd, beredningen för turism och rekreation och andra övergripande organ
- verka för att marknadsföring sker på ett enhetligt sätt
- verka för uthyrning av enskilt ägda fritidshus
- verka för förbättrade transportmöjligheter till Tiveden
- föreslå och stimulera åtgärder som är i linje med de riktlinjer som gäller för primära rekreationsområden
- samordna informationssystemets uppbyggnad i enlighet med Tivedengruppens förslag.

Om utvecklingen visar att samordningsfrågorna kräver en organisation med fastare former, bör kommittén ombildas till en stiftelse.

Huvudmannaskap (sid 110)

Ansvar för genomförandet av de förslag Tivedengruppen lagt fram vilar på ett flertal huvudmän. Befintliga organ inom kommunerna och länsstyrelserna förutsätts kunna bli utnyttjade i de allra flesta fall. I vissa fall blir det aktuellt att söka nya former för huvudmannaskap. Därvid skall ansvaret läggas på antingen samarbetskommittén eller lokala bolag. Det är inte möjligt att i detta skede definitivt fastlägga huvudmannaskapet för olika slag av anläggningar. Gruppen har gjort en sammanställning av tänkbara huvudmän i olika situationer. Genomförandet har därvid indelats i olika skeden – planering, uppbyggnad (ansvar), uppbyggnad (genomförande) och drift.

Exempel på huvudmän för olika objekt inom ett rekreationsområde.
 Observera att uppställningen inte anger vilken huvudman som i första hand skall väljas.

	PLANERING	UPPBYGGNAD		DRIFT
		Ansvar	Genomförande	
FRITIDS- BEBYGGELSE	kommun exploatör	brukare exploatör	brukare exploatör	brukare
STUGBY	exploatör kommun lokalt bolag samarbetskommitté	exploatör lokalt bolag	exploatör lokalt bolag	exploatör lokalt bolag
CAMPING	exploatör kommun lokalt bolag samarbetskommitté	exploatör kommun lokalt bolag	exploatör kommun lokalt bolag	exploatör kommun lokalt bolag
VANDRARHEM	kommun Svenska Turistföreningen	kommun STF	kommun STF	STF
TURISTVÄGNÄT	samarbetskommitté vägförvaltning kommun	samfällighet vägförvaltning	samfällighet vägförvaltning AMS	samfällighet vägförvaltning
ANGÖRINGS- PUNKTER, RASTPLATSER	vägförvaltning samarbetskommitté kommun	vägförvaltning samarbetskommitté kommun	vägförvaltning kommun	vägförvaltning kommun
BADPLATS	kommun samarbetskommitté	kommun	kommun	kommun
SMÅBÅTSHAMN FASTA PLATSER	kommun samarbetskommitté	båtklubb exploatör kommun	båtklubb exploatör kommun	båtklubb exploatör kommun
SMÅBÅTSHAMN GÄSTPLATSER	kommun samarbetskommitté	kommun samarbetskommitté	kommun	kommun samarbetskommitté
FRITIDSFISKE	fiskevårdsförening samarbetskommitté	fiskevårdsförening	fiskevårdsförening	fiskevårdsförening
INFORMATION UT- MED VÄGARNA	kommun länsstyrelse samarbetskommitté vägförvaltning	kommun länsstyrelse vägförvaltning	kommun vägförvaltning AMS	kommun vägförvaltning
INFORMATION INOM NÄRZONER OCH UT- FLYKSOMRÅDEN	kommun länsstyrelse samarbetskommitté	kommun länsstyrelse samarbetskommitté	kommun samarbetskommitté AMS	kommun samarbetskommitté
RENHÅLLNING	kommun	kommun	kommun	kommun
VANDRINGSLED	kommun länsstyrelse samarbetskommitté	kommun länsstyrelse samarbetskommitté	skogsvårdsstyrelsen AMS	kommun samarbetskommitté
SPÅR	kommun lokala bolag exploatör länsstyrelse samarbetskommitté	kommun lokala bolag exploatör länsstyrelse samarbetskommitté	skogsvårdsstyrelse AMS kommun lokala bolag exploatör	kommun lokala bolag exploatör
OMRÅDEN MED NATURVÅRDS- FÖRORDNANDE	länsstyrelse kommun samarbetskommitté statens naturvårds- verk	länsstyrelse kommun statens naturvårds- verk	länsstyrelse kommun statens naturvårds- verk	domänverket skogsvårds- styrelsen

PRIORITERINGAR (sid 113)

Av de förslag som Tivedengruppen har lagt fram är det många som har hög angelägenhetsgrad. Med hänsyn till omfattningen på de framlagda förslagen är det inte möjligt att genomföra en prioritering av samtliga objekt. Det finns emellertid några åtgärder som Tivedengruppen anser vara särskilt angelägna att genomföra i ett tidigt skede:

- att ett utvecklingsprogram för centrala Tiveden upprättas
- att frågor som rör ersättning för ökat slitage på de enskilda vägarna löses
- att åtgärder som rör kanalisering av besökande i området kommer till utförande, åtgärderna avser såväl land- som vattenbaserad turism
- att informationen inom såväl hela rekreatiomsområdet som mindre delar därav byggs ut.

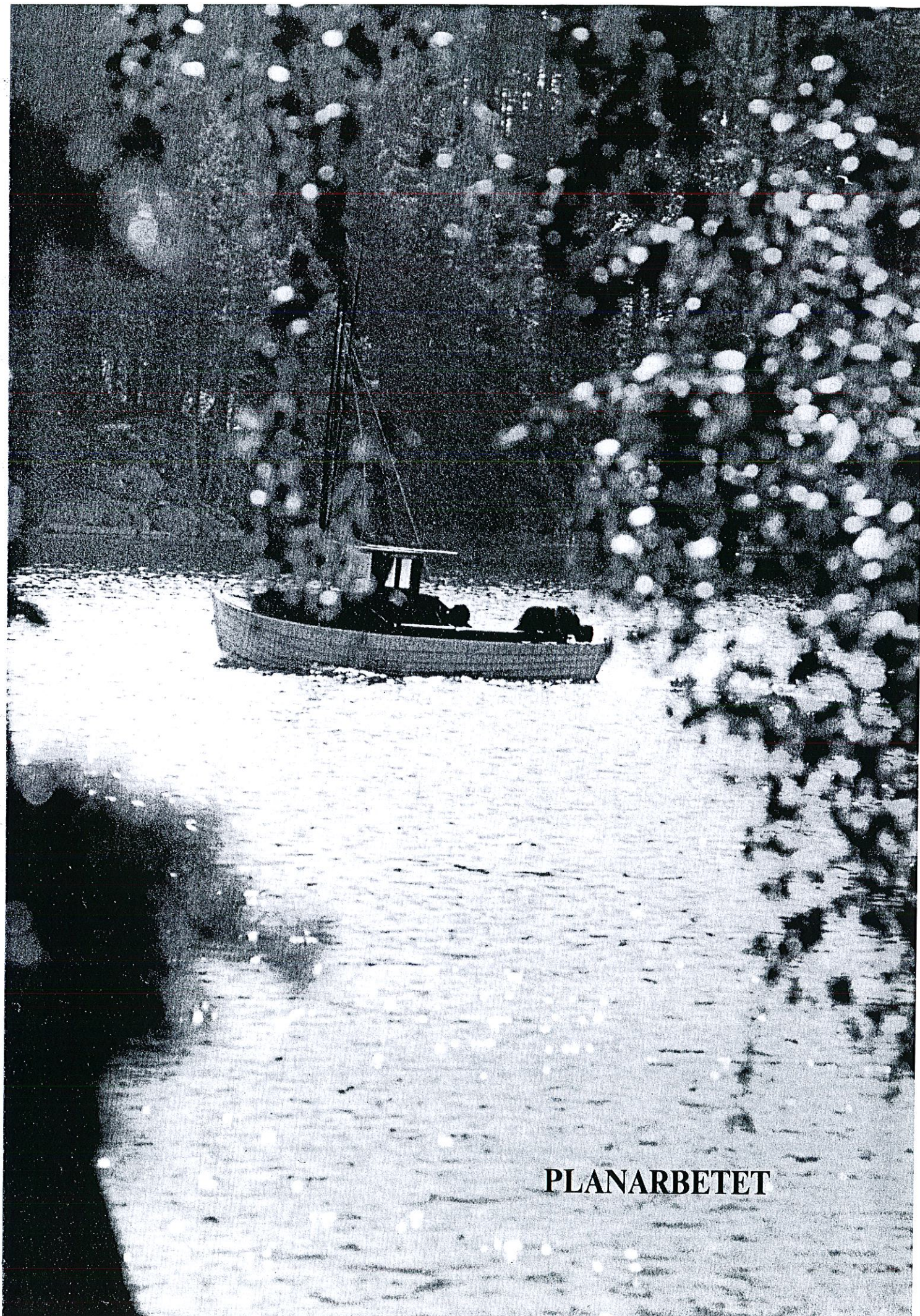
Tivedengruppen vill starkt poängtera vikten av att antalet bäddplatser inte byggs ut förrän motsvarande höjning av "mottagningskapaciteten" genomförts. De åtgärder som gruppen fört fram som förstahandsobjekt syftar till att öka centrala Tivedens möjligheter att ta emot fler människor. Den ökningen kan inte ske utan en samlad och konsekvent utbyggnad av aktivitetspunkter, utflyktsområden, vägnät och information. När dessa åtgärder genomförts kan en aktiv utbyggnad av områdets övernattningskapacitet påbörjas.

UTVECKLINGSPROGRAM

Statliga bidrag för att upprätta utvecklingsprogram för de primära rekreatiomsområdena kommer att finnas tillgängliga budgetåren 79/80, 80/81 och 81/82. Programmen skall ligga till grund för en samlad bedömning av hur den framtida utvecklingen av turism och rekreation bör ske inom respektive rekreatiomsområde. Utvecklingsprogrammen avses utgöra underlag för beslut angående investeringar i markförvärv, rekreatioms-, service- och boendeanläggningar. Detta kräver att programmen grundas på realistiska bedömningar av de ekonomiska förutsättningarna för föreslagna projekt. Programmen kommer att ligga till grund för förslag från rekreatiomsberedningen till regeringen.

1980 bildades en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett utvecklingsprogram för Tiveden och Göta kanal. Gruppen har erhållit statsbidrag för arbetet. Programmet beräknas bli antaget av berörda kommuner (fem stycken) under 1982.

Bild på motstående sida:
Från Djäknasundet
Foto:
Per-Göran Ylander

PLANARBETET

UPPLÄGGNING (sid 123)

Tivedskommittén (1969-1974) konstaterade i sin slutrapport 1974 att ett fördjupat planeringsarbete var nödvändigt i Tiveden. När kommittén avslutade sitt arbete, i och med att slutrapporten färdigställdes, föreslog man att en samrådsgrupp snart bildades. Efter överläggningar mellan Askersunds, Karlsborgs och Laxå kommuner samt länsstyrelserna i Skaraborgs och Örebro län, bildades under våren 1975 en kommunal samrådsgrupp för planering av Tiveden. Samrådsgruppen antog sedermera namnet Tivedengruppen. Tivedengruppen har under sitt arbete haft kontinuerliga samråd med de tre kommunernas förvaltningar, länsstyrelserna, skogsvårdsstyrelserna, lantbruksnämnderna och vägförvaltningarna i Skaraborgs och Örebro län. Vidare har samråd skett med beredningen för turism och rekreation, domänverket, Munksjö AB, LRF, militära myndigheter, styrgruppen för Granviksprojektet och aktionsgruppen Tivedens framtid.

Tivedengruppen lade i maj 1978 fram ett förslag till generalplan för centrala Tiveden. Under tiden 1978-09-04 – 1979-03-30 var generalplaneförslaget utsänt på remiss. Under remisstiden hölls förslaget tillgängligt för allmänheten genom respektive kommuns försorg.

Föreliggande förslag utgör en revidering av förslaget från maj 1978.

MEDVERKANDE (sid 123)

Tivedengruppen har ansvarat för upprättande av generalplan för centrala Tiveden.

Askersunds kommun

Sven-Erik Franzén	1975-08-07 – 1979-12-31
Karl Yngve Sjökvist	1980-01-01 – 1980-08-27
Bertil Jonsson	1975-08-07 – 1977-10-31
Max Granström	1977-11-01 – 1980-08-27
Stig Perryd	1975-08-07 – 1980-08-27

Karlsborgs kommun

Curt Jansson	1975-08-07 – 1980-08-27
Carl O Svensson	1975-08-07 – 1980-08-27
Lennart Sundling	1975-08-07 – 1976-10-31
Per-Göran Ylander	1976-11-01 – 1980-08-27

Laxå kommun

Ivan R Karlsson	1975-08-07 – 1980-08-27
Herman Svanberg	1975-08-07 – 1980-08-27
Lennart Brinck	1975-08-07 – 1977-12-31
Christer Fritzell	1978-01-01 – 1980-08-27

Ordförande

Ivan R Karlsson	1975-08-07 – 1980-08-27
-----------------	-------------------------

Sekreterare

Per-Göran Ylander	1975-08-07 – 1980-08-27
-------------------	-------------------------

Under vissa perioder av planarbetet har Stig Perryd haft Sören Larsson som ersättare.

Tivedengruppen har som konsult för planarbetet anlitat Lennart Sundling Ar-

kitektkontor AB, Mariestad. Projektansvarig har varit Per-Göran Ylander. I arbetet har dessutom medverkat Lennart Sundling, Sven Gustafsson, Birgitta Ribberström och Kerstin Bengtsson.

Tivedengruppen vill även framhålla värdet av det material och de synpunkter som under arbetets gång erhållits från länsstyrelsernas plan- och naturvårdsenheter, länsantikvarierna, lantbruksnämnderna, skogsvårdsstyrelserna, vägförvaltningarna i Skaraborgs och Örebro län m fl.

